Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 35 (4480). ШИНАРДИ, 23 март, 1971 шу. Мах 2 кап. Газета арадувл 1923 шера денз

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ РАЙОНИЙ СОВЕТИЙ КЕРТТЕРЧА БОКЪОНИЙИ ДЕКХАРИЙИ ХЬАКЪЕХЬА

Паччахьалкхе, боахама, социально - культурни гIирсаш дегIаккхувлара даькъе къахьегамхой депутатий районий Советий лоархIам дIахо лакхбар, цар инициативеи планови, финансови, лаьттай дешаш къестадара хьалхара, юрта боахам, моттигера промышленность, гIирсаш хьалделга дегIаккхувлара, бахача наха деш дола бытовойи социально - культурни гIулакхаш тоадара, социалистически законность чIоагIъяра хьалхара бехктокхам чIоагIбар духьа а хIьата иштта цу Советий гIулакхий демократически принципаш дIахо дегIайоалайр духьа а СССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

Статья 1. Районе паччахьалкхен Iаьдала орган ше хиларах ларра къахьегамхой депутатий районни Совето районе законо еннача ший бокъоний доазонел духьа къестаду районни лоархIамера деррига дешаш ерригача паччахьалкхен юкъарча хьашташкеи района къахьегамхой хьашташкеи хьежжа.

Статья 2. Къахьегамхой депутатий районни Совето кулгалду района территоре тIа паччахьалкхе, боахама, социально - культурни гIирсаш хьалдара, Совета кара йолча управлене органий, района доаларча предприятей, учрежденей, организацей гIулакхашта.

Района доале я дукхагIча даькъе районе бахача наха гIулакх деш йола предприятеш, учрежденеш, организацеш. Уж предприятеш, учрежденеш, организацеш, района доале дIаялара порядок ССР Союзеи союзни республикайи законодательства оттаю.

Къахьегамхой депутатий районни Совета исполнительни комитето района доалерча предприятешта, учрежденешта, организацешта кулгалду ший отделашкеи управленешкеи гIолла е юкъарчал доацаш ше. Къахьегамхой депутатий районни Совета исполнительни комитета отделаши управленеши, хIьата иштта исполнительни комитето юкъарчал доацаш кулгалдеш йола предприятеш, учрежденеш, организацеш шоай балха гIулакха районни Советеи цун исполнительни комитетеи санна, иштта лакхехьа латтача паччахьалкхен управлене йоагIаш йолча отраслеви органа а мукъагIа я.

Статья 3. Къахьегамхой депутатий районни Совето координаци ю, тIахьожам лоаттабу чуIа цIеноши, коммунальни гIирсаш хьалдара, социально - культурни бытовойи гIулакхашта лаьрхIа объекташ хьалъяра, халкъо леладу товараш хьадаран моттигера гIишлой материалаш яхаран, моттигаш тоаяра, торговле, общественни кхачан, халкъа образоване, унахцIено лораяра, культура даькъе а районе бахача наха гIулакхаш дарца дувзаденна долча кхыча доакъошка а эшаш дола гIулакхаш кийчдаран чакхдахаран, района территоре тIа ядача ерригача предприятей, учрежденей, организацей балха; шийна еннача бокъоний доазонашка Совето тIахьожам лоаттабу района территоре тIа ядача колхозийи кхыча кооперативни объединенейи, хIьата иштта лакхехьарча доале йолча совхозий, предприятей, учрежденей, кхыча организацей балха а законодательства цар кхоачашдара а.

Укх статья тIа белгалдаьхача дешаегIа районни Совето ладувгI колхозий, совхозий, предприятей, учрежденей, кхыча организацей кулгалхой докладашка, царех лаьца решенеш тIанийю, яланза ца йоалача хана йоагIаш йолча лакхе латтача органашка ший предложенеш тел;

Статья 4. Юртбоахамеи промышленни предприятешка а хIьата иштта организацешка а районни боахам дегIаккхувлача хьинарегIа дакъа лацийтар, предприятейи организацейи балхах хьахуларашца къахьегамхой депутатий районни Советий хьашт дукхагIа хилийтар духьа районни бюджеташка дIачулу йоагIайоагIача районий территореш тIа ядача, республикански областнойи (краевой) доалерча предприятейи боахама организацейи пайдах цхьа дакъа (районий территореш тIарча городашка ядача предприятейи организацейи пайдаш тIара еча отчисленешкара дIанийккхача).

Укх статья тIа белгалъяьча отчисленей тайпаши боарамаши, районий бюджеташка уж дIачутелара порядок ССР Союзеи союзни республикайи законодательства уттаю.

Статья 5. Шоашта еннача бокъоний доазонашка къахьегамхой депутатий районни Советой цун исполнительни комитетой тIанийца решенеши распоряженеши декхар а дaь кхоачашъе тIа йожаю района территоре тIа ядача ерригача колхозашта, совхозашта, предприятешта, учрежденешта, кхыча организацешта, хIьата иштта гIулакхаш тIарча наха а гражданашта а.

Нагахьа санна шоай решенеш лакхехьарча доале йолча предприятей, учрежденей, организацей кулгалхоша кхоачаш ца йой районни Советой цун исполнительни комитетой лакхе латтача йоагI-йоагIача органашка дIачулу цу кулгалхошта шоашкарча гIулакхаш тIара уж мукъабахарга дIакхаччалца йола дисциплинарни взысканеш ярах дола дешаш. Дешашка хьажарах хьахиннараш беттал тIех ха ялалехьа районни Советага е цун исполнительни комитетага дIахайта деза.

Статья 6. Къахьегамхой депутатий районни Совета гIулакхаш коллективно кулгалдара, гласноста, депутаташа харжархошта хьалхашка а исполнительни комитето, цун отделашеи управленешеи — Советан бахача нахан хьалхашка а хан-ханнахьа отчеташ телара, Совета балха юкъедакъа лаца къахьегамхой шерра юкъеозара ларда тIа леладу.

Общественни организацей районни органашца айхха бувзам а лоаттабеш бу болх районни Совето.

Статья 7. Къахьегамхой депутатий районни Совето, законо шийна еннача бокъоний доазонашка, кулгалду къахьегамхой депутатий юртий, поселкай, городий (района доалерча городий) Советий гIулакхашта.

Статья 8. Къахьегамхой депутатий районни Совето:

1) района боахам дегIабоалабереи районе социально - культурни гIирсаш хьалдарен сводни перспективни а шера а планаш чIоагIъю, уж кхоачашъелга вIаштIехьа а доах, тIахьожам а лоаттабу; колхозий, совхозий, кхыча юртбоахама предприятей производственно - финансови планашка хьеж; района доалерча предприятешта, учрежденешта, организацешта тела перспективни шереи планови заданеш а хIьата иштта уж предприятеш, учрежденеш, организацеш дIанийсъяра, дегIаккхувлара, царна специализаци яра планаш а чIоагIъю;

2) юртбоахама продукташ дIачуийю, лакхехьарча доале йола предприятеши, пункташи, юртбоахама продукци чакхйоаха предприятеши, моттигерча промышленноста, бытовой гIулакхашду, торговле, общественни кхача кийчбу предприятеш, культура, халкъа образоване, унахцIено лораяра организацеши учрежденеши дIанийсъяра, дегIаккхувлара, царна специализаци яра планашка хьеж, яланза ца йоалаш моттигаш нийсъелча лакхехьа латтача йоагI-йоагIача органашка шоай предложенеш тел;

3) района территоре тIа ядача, лакхехьарча доале йолча предприятей, учрежденей, организацей планий проекташка хьеж чуIеча цIенойи коммунальни боахам дегIаккхувлара, наькъаш дехкара, социально - культурни бытовойи гIулакхашта лаьрхIа объекташ хьалъяра, халкъо леладу товараш хьадареи моттигера материалаш яхареи, моттигаш тоаяра, торговле, общественни кхачан, халкъа образоване, унахцIено лораяра, культура дешашта а бахача наха гIулакхаш дарца дувзаденна долча кхыча дешашта а, яланза ца йоалаш моттигаш нийсъелча шоай предложенеш тел лакхехьа латтача йоагI-йоагIача органашка, цу дешашта сводни планови хьокхамаш чIоагIду районни боахам дегIабоалабареи района социально - культурни гIирсаш хьалдареи плана уж юкъе а хьош;

4) къахьегама ресурсаех, моттигерча гIишлой материалех, йоагIача хIамах пайда эцара балансаш, лаьттай баланс, бахача наьха ахчан доходийи расходийи баланс, района боахам комплексно дегIаккхувла планировани яра хиланза яргйоаца кхыйола балансаш оттаелга Iалашду; тIахьожам лоаттабу материально-бедала, хьун, энергетически ресурсаех пайда дикагIа эцара;

5) района бюджет чIоагIъю, из кхоачашъелга вIаштIехьдоаккх; хьожаянза ца йоалаш моттигаш нийсъелча бюджет кхоачашъеш йолча юкъагIа районни бюджета средстваш цхьан разделера кхыча разделе а хьежаю, хIьата иштта алапена лаьрхIа хьахьожадаь ахча чIоагIъяьча алапе фонда доазонел чухьа кхыча тайпара нийсдеш дIа-юха а хьежаду; района бюджет кхоачашъярах йола отчет чIоагIъю;

6) районни бюджет кхоачашъеча юкъагIа кхы тIа а хьатIаена доходаш а хIьата иштта доходаш тIеххкхоачашъяр е расходаш еча хана кхояр бахьан долаш шу чакхдоалача ханна хьахинна ахчаш а капитальни вложенеш а чулоацаш района боахамгеи социально - культурни мероприятешкеи, административни зданеш хьалъярга а района, юртий, поселкай, городий (района чуйоагIача городий) Советий исполнительни комитеташта транспортни средстваш эцарга а, исполнительни комитетий, цар отделийи управленейи, судебни органий зданешта капитальни ремонт ярга, царна инвентари оборудовани эцарга дохийт (из ахча районни бюджетера дIадаккха, йиш яц централизованни капитальни вложенешта йола плани социально-культурни учрежденей сеть дегIайоалаяра плани кхоачаш ца ярца дувзаденна пайда ца эцаш дисача ахчангара дIанийккхача).

7) паччахьалкхени моттигереи налогаши сбораши оттаяреи хьаяхареи балха кулгалду; законодательства тIа белгалъяьча порядкагIа къаьст-къаьстача налогаш текхараштa кхы тIа а льготаш уттаю паччахьалкхен пошлина хьакъехьарча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа 3-ча статьягеи бахача нахагара йоахача подоходни налога хьакъехьарча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа 4-ча статьягеи хьежжа; оттаьча порядкагIа юртбоахама налог такха ца езаш мукъадоалийт хуторашкареи кIезига нах бахача пункташкареи йоаккхийча юрташка баха хьачуухаш болча гражданий боахамаш;

8) подоходни налог такхара ха колхозашкара йоахача подоходни налога хьакъехьарча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа 8-чеи 9-чеи статьяшка хьежжа карарча шера керте тIехьайоаккх стихийни хатараш хиннача колхозашта, хIьата иштта лакхехьа латтача йоагIаш йолча органашка дехар ду налогаш тахкара ха цу тайпарча колхозашта дукхагIа тIехьаяккхара хьакъехьа е геттара яьха а цхьалолча даькъе яьха а йоагIаш йолча бюджета чотах уж налог такха езаргйоацаш мукъаяхара хьакъехьа;

9) паччахьалкхен декхар а даь тIайожаьча страхованех законодательствага хьежжа льготаш тел къаьст-къаьстача гражданашта;

10) СССР Паччахьалкхен банка отделеней квартальни кассови планашка хьеж, уж кхоачашъергйола гIулакхаш чакхдоах: шоашта капитальни гIирсаш хьалде, техника эца, юртбоахама производство дегIайоалаергйола кхы тайпа мероприятеш чакхъяха йIаьххача ханна кредит дехаш колхозаша телача заявкашка хьеж, цу кредитоване планаш чIоагIъю, кредитех пайда нийса эцара тIахьожам лоаттабу;

11) юртбоахама производство дегIаккхувлараи цун материально-технически база чIоагIъяраи кулгалду; паччахьалкхен закупкаш яра колхозашта, совхозашта, кхыча юртбоахама предприятешта тела планови заданеш чIоагIъю; колхозий шера отчеташка хьеж; Iалашду колхозаша, совхозаша, кхыча юртбоахама предприятеша паччахьалкхенна хьалхашка планаши декхараши шоай ханнахьа кхоачашделга, дIайийнеи дIаегIаи хIамаш лораяра, юртбоахама культурай хьувкъами хьайбай продуктивности лакхъяра, хьайоаккхача продукцега дIабода мах лохбара, материальни, къахьегама, финансови ресурсаех пайда дикагIа эцара тIаерзаяь мероприятеш, чакхйоахилга; колхозашка, совхозашка, кхыча юртбоахама предприятешка экономически болх эргабоахаш тоабара, къахьегама овсарле лакхъяра, боахама чухьара расчет юкъекхахьара, колхозхойи совхозий болхлойи материальни безам тIабахийтара принципаш кхоачашъяра тIадерзадаь гIулакхаш чакхдоах; тIахьожам лоаттабу юртбоахама техниках, минеральни удобренеех, ядохимикатех пайда нийса эцараи дIаоттаяь уж нийса лоаттаяраи; районе ветеринарни тIахьожам лоаттабара кулгалду;

12) колхозий уставашта, хIьата иштта уставашта юкъе деча хувцамаштеи тIатохараштеи регистраци ю; тIахьожам лоаттабу колхозий уставаш, колхозий гIулакхашта доал дара демократически лардаш кхоачашъяра; колхозхой шоайи общественни хьашташ нийса цхьана тардара; хьежа а хьеж, къеста а ю колхоза членалара дIабахарах йола колхозхой жалобаш;

13) регистраци ю района территоре тIа ядача колхозий юкъарчеи паччахьалкхен - колхозни предприятейи организацейи положенешта (уставашта), хIьата иштта положенешта (уставашта) юкъе деча хувцамашта а тIатохарашта а; тIахьожам лоаттабу колхозий юкъарчеи паччахьалкхен - колхозни предприятейи организацейи гIулакхашта;

14) паччахьалкхен тIахьожам лоаттабу районе дерригача лаьттаех пайда эцара; лаьттан участкаш дIа а тел, хьа а йоах. ССР Союзеи союзни республикайи законодательства тIа оттаяьча тайпара йола моттигаш нийсъелчеи цу тIарча порядкагIеи къестаду лаьттанца дувзаденна дола къовсамаш; тIахьожам лоаттабу лаьттах пайда эцараша лаьттан беркат совдаккхара, царна хий дехкарах уж докъадараи, лаьтташта хулача эрозеца къовсам лоаттабара, кхаш лораду хьун оасаш дIадогIара мероприятеш чакхъяхара; лаьтташ нийсдара балхаш кхоачашделга вIаштIехьдоакхх; массанахьа а йоахаш йола пайдане хIамаш лаьттан ченашкара хьалъяха мукъа тел;

15) законодательства оттадаьча доазонашкеи порядкагIеи района территоре тIарча хин объекташта доал ду, паччахьалкхен тIахьожам лоаттабу хинех пайда эцараи уж лорадараи; тIахьожам лоаттабу хьунаш дIайогIара, лораяра, царех пайда эцара, хьунашта мелиораци яра, хьунаш нийсъяра мероприятеш чакхйоахача, Iалам лорадарах дола законодательство кхоачашдеча;

16) кулгалду района доалагIа йолча промышленни предприятешта, цар финансово-боахама балха итогаш чIоагIъю, хьатIабена пайда оттаьча порядкагIа дIа-юха бекъар чIоагIду; моттигерча бедалах, отходех, предприятеша шоаш кийчъяьча бедалах хьаяь района доалерча промышленни предприятей продукци дIа-юха екъ;

17) моттигерча бедалах, централизованни порядкагIа екъаш йоацача, района территоре тIа ядача а хIьата иштта юрта боахама продукташ чакхйоахача а предприятей производствера хьаюзлача отходех пайда я эцаш, моттигерча бедала ларда тIа халкъо леладу товараш хьадуи моттигера гIишлой материалаш йоахеи производство дегIаккхувлара гIулакхаш чакхдоах: кхы тIа а хьагучаяьхача моттигерча бедала, доагора, промышленни юртбоахамеи производства отходех пайда эцарах дола дешаш къестаду;

18) района территоре тIа ядача лакхехьарча доале йолча промышленни предприятешта новкъостал ду производства эффективность лакхъяра, материальни, къахьегама, финансови ресурсаех пайда эцара, къахьегама овсарле лакхъяра, болхлоштеи гIулакхерча нахаи деш дола социально-культурни бытовойи гIулакхаш тоадара; декхар а хинна хьажа езаш йола заключенеш тел болх беш йола промышленни предприятеш, гIирсаш, зданеш шеръярцеи керда яраш хьалъярцеи дувзаденна долча дешаех лаьца, яланза ца йоалаш моттигаш нийсъелча предложенеш тел района территоре тIара лакхехьарча доале йола промышленни предприятеш вIашагIйохкара, хувцара е дIаяхара хьакъехья;

19) районни планировка схемага хьож, лакхехьа латтача паччахьалкхен управлене йоагIаш йолча органашка чIоагIъяйта из дIачулу; оттаяьча порядкагIа чIоагIъю е дIа-хьа дагаяьле ювц нах бахача пункташка планировка яреи гIирсаш хьалдареи проекташ; тIахьожам лоаттабу района территоре тIа гIирсаш хьалдара; чуIеча цIеной-граждански гIулакхашта лаьрхIа, законодательства дIадехараш телха а деш, хьалъеш йола объекташ хьалъе мукъа лац е хьал ца яйташ соцаю;

20) района доалерча гIишлош-ремонт еча организацешта кулгалду; моттигерча Советашта телача ахчан чотах чуIа цIеноши, коммунальни, наькъа, культурно-бытовой гIирсаш хьалделга, просвещене, унахцIено лораяра, торговле, общественни кхачан объекташ а кхыйола объекташ а хьалъелга вIаштIехьдоах; колхозашца, совхозашца, предприятешца, учрежденешца, района территоре тIарча кхыча организацешца дага а ювлаш къестаду чуIе цIеноши, коммунальни, наькъий, культурно-бытовой гIирсаш хьалдара, просвещене, унахцIено лораяра, торговле, общественни кхачан объекташ хьалъяра хьахецаш долча цар ахчах пайда эцарах а хIьата иштта тоханза ца доалаш моттигаш нийсъелча ахчаш вIашагIтохарах а дола дешаш, уж тайпа гIирсаш хьалдара шийх заказчик хул е кхы заказчик белгалвоакх;

21) оттаьча порядкагIа паччахьалкхен приемочни комиссеш хьежаю, хьалъяь яьнна чуIеча цIеношта - граждански гIула-

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1971 шера 22 марта хилар Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленум.

Пленум хьежар Советски Союза Коммунистически парте XXIV-ча съезда КПСС Центральни Комитето еча отчетага. Цу дешах доклад йир Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева.

Пленумо цхьа барт а болаш чIоагIйир Советски Союза Коммунистически парте XXIV-ча съезда Центральни Комитето еш йола отчетни доклад.

Пленум хьежар «1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара ийслагIча пхе шера планах йолча КПСС XXIV-ча съезда Директивех» йолча доклада проектага. Цу дешах доклад йир СССР Министрий Совета Председатела нов. А. Н. Косыгина.

Пленумо цхьа барт а болаш чIоагIйир «1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йолча Директивех» йола доклад.

Цу тIа ший болх чакхбаьнхар КПСС ЦК Пленумо.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ XXIV-ча СЪЕЗДА ЙОЛЧА КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ОТЧЕТАХ

1971 ШЕРА 22 МАРТА КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ПЛЕНУМО БАЬ СОЦАМ.

Советски Союза Коммунистически парте XXIV-ча съезда йола КПСС Центральни Комитета отчет чIоагIйейла.

XXIV-ча СЪЕЗДА ЙОЛЧА «1971—1975 ШЕРАШНА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАБОАЛАБАРА ИЙСЛАГIЧА ПХЕ ШЕРА ПЛАНАХ ЙОЛЧА КПСС XXIV-ча СЪЕЗДА ДИРЕКТИВАЙ» ХЬАКЪЕХЬАРЧА ДОКЛАДАХ

1971 ШЕРА 22 МАРТА КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ПЛЕНУМО БАЬ СОЦАМ.

1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара ийслагIча пхе шера планах йолча КПСС XXIV-ча съезда Директивай» хьакъехьара КПСС XXIV-ча съезда йола доклад могайойла.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ РЕВИЗИОННИ КОМИССЕ

1971 шера 22 марта хилар КПСС Центральни ревизионни комиссе заседани, цига чIоагIйир КПСС XXIV-ча съезда йола комиссе отчетни доклад.

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ РАЙОНИЙИ ГОРОДИЙИ СОВЕТИЙ ИСПОЛКОМИЙ МАТЕРИАЛЬНО-ФИНАНСОВИ БАЗА ЧIОАГIЪЯРА ДЕ ДЕЗАРЕХ

Къахьегамхой депутатий районийи городийи Советий болх дIахо тоабара де дезарий хьакъехьарча КПСС ЦК соцамга хьежжа СССР Министрий Совето соцам баьб къахьегамхой депутатий районийи городийи Советий исполкомий материально - финансови база чIоагIъяра де дезарий хьакъехьа.

Правительства союзни республикай Министрий Советашта тIадиллад 1971—1975 шерашка къахьегамхой депутатий районийи городийи Советий исполкомаш дика тоаьча помещенешца, хIьата иштта транспортни средствашца, оргтехника предметашца, оборудованеца, мебелца, инвентарaца Iалашъелга.

Районийи городийи бюджетий доходи дакъа чIоагIдар, финансироване источникаш шеръяр а моттигера боахам дегIабоалабари бахача наха деш дола культурно-бытовой гIулакхаш тоадаран къахьегамхой депутатий районийи городийи Советий исполкомий доалахьа дуташ ахчаш дукхагIа хилийтар а духьа союзни республикай Министрий Советашта тIадиллад ер дешаш дувзалгеи къестаделгеи:

моттигерча промышленноста, бахача наха бытовой гIулакхаш ду, коммунальни боахама, торговле предприятеш, дукхагIча даькъе цу районе, городе бахача наха гIулакх деш йола кхы тайпа предприятеши боахама организацеши къахьегамхой депутатий районийи городийи Советий исполкомий мукъагIа кхы тIа а дIаялара хьакъехьа; шоашта кара йолча бахача наха бытовой гIулакхаш деча, моттигерча промышленноста, коммунальни боахама, предприятей пайдах цхьа дакъа къахьегамхой депутатий районийи городийи Советий исполкомий мукъагIа дитара хьакъехьа а хIьата иштта республикански областнойи (краевой) доалерча предприятейи боахама организацейи пайдаех цхьа дакъа районийи городийи бюджеташка дIачутелара хьакъехьа а;

республикански моттигерчеи доале йолча предприятешка планал совгIа хьадаьча, халкъо ледеча товарий оборота тIара йоаккхача налогах цхьа дакъа а хIьата иштта централизованни порядкагIа хьахьожаьча бедалахи материалехи кхы тIа е еннача заданегIа хьадаьча товараштa реализаци ярах хьатIайоагIача оборота тIара йоаккхача налогах союзни республика бюджете дIачутелаш дола дакъа а къахьегамхой депутатий районийи городийи Советий исполкомий мукъагIа дитара хьакъехьа.

Боахамеи культуран гIирсаш хьалдара дешаш къестадара даькъе белгала аьлча, предприятеш, учрежденеш, организацеш (хьаннагIчун доалагIа уж яле а) ральза а йолаш чуIе цIеноши, коммунальни, наькъий, культурно-бытовой гIирсаш хьалде, просвещене, унахцIено лораяра, торговле, общественни кхачан объекташ хьалъе лаьрхIача ахчах цхьана эцарах дола дешаш къестаде, шоай доалагIа йолча предприятей, организацей, учрежденей йоахеи производство дегIаккхав-

болхлошта премеш теларца дувзаденна къаьст-къаьста дешаш къестаде а, хIьата иштта потребительски организацей розничи товарооборота планаш чIоагIъе а кхы тIа бокъонаш еннай къахьегамхой депутатий - районийи городийи Советий исполкомашта.

Цул совгIа, союзни республикай Министрий Советашта могадаьд боахамеи культуран гIирсаш хьалдара даькъера цхьадола дешаш къахьегамхой депутатий районийи городийи Советий исполкомашка къестадайта шоай компетенце доазонашка кхы тIа а дIадаларах долча дешага хьожилга.

Союзни республикай Министрий Советашта тIадиллад районийи городийи управлене аппарат дIахо эргайоахаш тоаяра тIаерзаяь мероприятеш чакхйоахилга. ЛерхIаш да, союзни республикай Министрий Советаша къахьегамхой депутатий районийи городийи Советий исполкомий аппарата структура белгалъеш йола нормативаш кийчъелгеи исполкомий отделийи управленийи компетенци белгалъеш йола положени чIоагIъелгеи. Цу хана районийи городийи исполкомийи цар отделийи (управленей) структуреи штаташи йоагI-йоагIача къахьегамхой депутатий районийи городийи Советаша чIоагIъергья.

Соцам тIа аьннад къахьегамхой депутатий района, города Совета исполкома председатела, председатела заместитела, секретара гIулакха тIа болаш яьккха ха Совете харжале уж болх беш хиннача специальностагIа болх беш хилча санна къахьегама стажаца лоархI.

КПСС XXIV-ча СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

БАРТ БОЛЧА КОЛЛЕКТИВЕ

«Октябрьнефть» управлене меттел республика дуккхача мехкдаьттахошта а дика вовзаш ва нов. Ананьев шеи цуи бригадеи. Итташ шераш да цо мехкдаьтта доахача къахьега. Цу юкъа йIаьхий опыт Iоаяьй Анатолий Лаврентьевича. Цо кулгалдеча коммунистически къахьегама бригадана ткъо саг чувоагIа. Соахк вай республике 20 миллион тонн мехкдаьтта даккхара «Грознефть» объединене яьржача социалистически яхье дакъа лоацаш хилар из бригада. Цу яхье массанел дукхагIа «Iаьржа дошув» а доаккхаш хьалхара моттиг яьккхар цо. Из бахьан долаш премена 1500 сом хьожадир.

Кердача шера а иштта лакха овсарле йолаш къахьег мехкдаьтта доахараша. Къаьстта хьинар айдаьд цар КПСС XXIV съезда баха мабоагIара накъабахара яьржача социалистически яхьо. Хьамсарча парте съезда сийнагIанийца доккхий декхараш сийленца кхоачашду цар. Из исторически событи хула ди тIакхачалехьа планагIа доагIачул совгIа 1920 тонн «Iаьржа дошув» даккха чIоагIо яьр бригада болхлоша, хIьата цар хIанзалехьа планал совгIа 3670 тонн мехкдаьтта даьккхад.

Бригада доал ду фонтании скважинаштеи трапной установканеи. Трапной установка бу болх лаьттан ченашкара хьадоагIача мехкдаьттацара газ хьакъестаелга да. Цудухьа тIахьожам а ший тайпара лоаттабу цунна, иштта лу деш дола гIулакх а. Скважинай болх тоабара, вешта аьлча, технически режим хувцара тайпара геолого - технически мероприятеш чакхйоах бригада болхлоша. Масала, тIоаний низ мелаб хьеж. Иштта творчески къахьегаро лаьттан ченашкара хьадоагIаш дола мехкдаьтта дикка совдувлийт. Цудухьа Даьхенна планал совгIа итташ эзараш тоннаш «Iаьржа дошув» дIатела вIаштIехьдоал бартвайнача коллектива.

Шоай рационализатораш а ба бригаде. Цар бейнача шин бетта кийч а яь балха юкъейихьай пхиъ рационализаторски предложени. Тешшаме ала йиш я, шин беттеи планал совгIа даькхача мехкдаьтта итташ тоннаш уж юкъе яхьар бахьан долаш даькхад аьнна.

Бригада сдельно - премиальни системагIа къахьегаш хилар а чIоагIа пайдана да, хIана аьлча цо навха къахьегамцара безам совбоах. Болх барга хьежжа алапи эц хIаране. Производственни план йиза кхоачашйой 20 процент премиальни тIаккхетт операторашта. Нагахьа санна производственни план тIеххкхоачашйой хIара тIеххкхоачашъяьча процентах 2 процент кхы а премиальни лу мехкдаьтта доахарашта. Иштта къахьега безам хургбола гIулакхаш леладар бахьан долаш даим доккхий толамаш доахаш хьабоагIа нов. Ананьев керте латтача бригада болхлой.

Съезд хьаелла кIеззига денош мара дисадац. Цу цIейна накъабоагIаш шолхленца къахьег бригада болхлоша. ХIаравар балха тIа шийгара эсалал, гучаилар кхер. Укх езача хана балха мекъа хилар, эсалал доккха эхь да. Цудухьа делкъийна хIама дуаш йоаккха ха а кхо хет мехкдаьтта доахараштa. Лоацца аьлча, цIаккха а ца хиннача тайпара къахьегама а политически а хьинар айденна болаш дIахьу цар КПСС XXIV - ча съезда хьалхара вахта.

Хоза дош ала доагIа дика болх беш хьабогIача къахьегама ветеранех операторех Денич Антонах, Петров Максимах, Петренко Василех. 25 шерал совгIа ха я цар мехкдаьтта доахача болх бу. Иштта дика, овсаре къахьег операторашa Андреюк Владимира, Голованов Юре, замерщицас Тезикова Валентинас, Буянов Николайс.

Хь. БАЛАЕВ.

СУРТА ТIА: (хьалхарча плане) оператор Петров Юрий, замерщица Тезикова Валентина; (шолагIча плане (аьрдехьара аьттехьа) операторaш Петренко Василий, Буянов Николай, Андреюк Владимир.

И. ПЛИЕВА сурт.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ РАЙОНИЙ СОВЕТИЙ КЕРТТЕРЧА БОКЪОНИЙИ ДЕКХАРИЙИ ХЬАКЪЕХЬА

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

кхаштта лаьрхIа объекташ эксплуатаце хьаэцарах йолча акташка хьож, уж чIоагIъю, хIаьта иштта дакъа лоац района территоре тIа ягIа, хьалъян яьнна кхыйола объекташ эксплуатаце хьаэцача;

22) моттигерча лоархIаме дола района территоре тIара автомобильни наькъаш дахкаран тоадаран кулгалду, ерригача паччахьалкхен юкъарча, республикански областной лоархIаме автомобильни наькъаш дахкаран пара нийса эксплуатаци яран новкъостал ду; законодательства оттаьча порядкагIа моттигера автомобильни наькъаш дохкачен тоадечен дакъа лацийта юкъеувз колхозаш, совхозаш, промышленни транспортни, гIишлошъю, кхыйола предприятеши боахама организацеши: кулгалду районни доалерча транспортни предприятештен организацештен; тIахьожам лоаттабу лакхехьарча доале йолча транспортни предприятейи организацейи: районе бахача наха гIулакха деча предприятейн бувзама организацейн гIулакхашта;

23) кулгалду чуIеча цIенойн коммунальни боахама а хIаьта иштта нах баха пункташ тоаяра а; тIахьожам лоаттабу предприятей, учреждений, организацей доалахьарча чуIеча цIеной фонд, коммунальни предприятеши гIирсаши малагIча хьал тIа да хьожаш а царна эксплуатаци бакъахьа яра а; лакхехьарча доале йола предприятеш, учреждениеш, организацеш оттаьча порядкагIа юкъеувз нах баха пункташ тоаяра деча балхашка дакъа лацара; тIахьожам лоаттабу районе ядача ерригача предприятейи организацейи территореш тоаяра;

24) дIа-юха екъ Совета доалахьара чуIеча цIеной фонд; тIахьожам лоаттабу паччахьалкхен, кооперативни, кхыча общественни организацей цIеношкара чуIе моттигаш нийса дIа-юха екъара: решенеш тIайю чуIе цIенош хьалду кооперативаш вIашагIйохкара хьакъехьа, тIахьожам лоаттабу цар гIулакхашта; оттаьча порядкагIа гражданашта массазаръяраш моргаш йола ордераш тел чуIеча моттигашка дIачуховшара; района территоре тIа яда предприятеши организацеши уж раьза а йолаш юкъеувз халкъа образоване, культура, унахцIено лорера, социальни Iалашон учреждениеш йоагача хIаманцен коммунальни гIулакхий кхыча тайпанцен Iалашъяра чаккхйоаха мероприятеш кхоачашъяра, цар помещенешта ремонт яра, цу учреждений болхлошта хиланза даргдоаца чуIеча цIеной-бытовой хьалаш вIаштIехьдахара;

25) кулгалду района территоре тIарча паччахьалкхени кооперативни торговлена а хIаьта иштта общественни кхачанна а, района доалерча торговлен общественни кхачани предприятешта а организацешта а; тIахьожам лоаттабу лакхехьарча доале йолча торговлен общественни кхачани предприятейи организацейи балха; товарооборотах йола планови заданеш чIоагIъю района доалерча торговлен общественни кхачани предприятештен организацештен; тIахьожам лоаттабу потребительски обществай уставаш, потребительски кооперацие гIулакхашта доал дара демократически ларда кхоачашъяра; колхозни торговли дегIакхувларгйолаш дола гIулакхаш чакхдоах; законодательства белгалъяьча порядкагIа а доазонашка а колхозни рынкашка пхъара доаккхачл ахчан боарамаши шига деча гIулакхех боахача маьха ставкаши увттаю;

26) кулгалду бахача наха деча бытовой гIулакхашта, района доалерча бытовой гIулакхаш деча предприятештен организацештен, чIоагIъю цар финансово-боахама гIулакхий итогаш, хьатIабена пайда оттаьча порядкагIа дIа-юха бекъар; тIахьожам лоаттабу лакхехьарча доале йолча бытовой гIулакхаш деча предприятейн организацейн балха;

27) кулгалду халкъа образоване, деша даха ха кхачанза долча берашта школал арахьа долча деша дагIача берашта кхетам балара гIулакха; массава декхарийла вола дешар дешилга Iалашду; тIахьожам лоаттабу районни бюджета тIа доацача берий цIеной, школе даха ха кхачанза долча берийи школашца йоачача учрежденейн балха; законодательства оттаьча моттигашкен порядкагIен къестаду школашка - интернаташка, школашкарча интернаташка бераш лелададах а хIаьта иштта дIахьдаь ги долаш йолча школашка (группашка) бераша хIама даарах а боахача маьха гражданашта льготаш теларах дола дешаш; оттаьча порядкагIа дIа-юха екъ всеобуча фонд; кулгалду кхенза долча берашта доал дарен йоакхо ярен гIулакха;

28) кулгалду культурно - просветительни балха, района доалерча культурно - просветительни организацештен учреждениештен, хьаннагIчун доалагIа яле а тIахьожам лоаттабу культура кхыча организацештен учрежденештен; колхозий, совхозий, предприятей, учреждений, кхыча организацей средствах пайда эцара тIахьожам лоаттабу, даханза даргдоацаш моттигаш нийсъелча уж раьза а йолаш гIулакхаш чакхдоах цу средствах, централизованно пайда эцара; кулгалду бахача наха кино хьекхара гIулакх дара;

29) кулгалду районе унахцIено лорера гIулакха, района доалерча унахцIено лорера учреждениешта; тIахьожам лоаттабу лакхехьарча доале йолча унахцIено лорера учрежденей балха: нанали берали лораделга вIаштIехьдоах, чуIа цIенош общественни зданеши лелара санитарни правилаш кхоачашъелга нах баха пункташ доагIаш долча санитарни хьал тIа лоаттаделга Iалашдергдолаш йола мероприятеш чакхйоах; Iалашду инфекционни лазараш даржийтаргдоацей хIаьта иштта уж дIадоахаргдолей мероприятеш чакхйоахилга.

30) паччахьалкхен тIахьожам лоаттабу сигалара фо, хий, латта, гонахьара Iалам лорадаро правилаш кхоачашъяра;

31) кулгалду физически культурачи спортеи гIулакха; хьаннагIчун доалагIа дале а района территоре тIа спортивни зданеши гIирсаши дIанийсдара планаш чIоагIъю; дуккхача наха цхьана салоIа зонаш дегIайоалаяра, уж кийчъяран тоаяран тIадерзадаь гIулакхаш чакхдоах, цу зонаех пайда эцара тIахьожам лоаттабу:

32) района территоре тIа къахьегама ресурсаш учет лелаю, уж дIа-юха екъилга нийсду, царех пайда дикагIа эцара тIадерзадаь гIулакхаш чакхдоах; общеобразовательни школаш йистейоахаш боахка кагирхой балхашка дIанийсбара планаш чIоагIъю, ерригача предприятеша, учреждениеша, организацеша уж кхоачашду Iалашду; тIахьожам лоаттабу къахьегамах дола законодательство кхоачашдар, къахьегам лорабара правилаши кхерамзлен техникеи предприятешка, учреждениешка, организацешка кхоачашъяра; районе бахача наха гIулакхаш дарна ювзаенна йолча предприятейн организацейн балха денош сахьаташи увттаду.

33) социальни Iалашон гIулакха кулгалду; законодательства оттадаь пенсеши пособеши шоай ханнахьеи нийсси хьежаделгеи дIателгеи Iалашду; тIахьожам лоаттабу колхозий средстваш шоай ханнахьа колхозхой социально Iалашбара централизованни союзни фондеи колхозхошта социальни страховани яра централизованни союзни фондеи дIачутелара, колхозхой социально Iалашбара районни совет вIашагIйолл, цун гIулакхашта тIахьожам лоаттабу; унахцIено ца хилара шоашкара шоай бокъонаш чакхъяхен шоай декхараш кхоачашден ца могаш болча кхийнача кагийча наха доал дарен йоакхо ярен гIулакха кулгалду; тIахьожам лоаттабу лорий къахьегама экспертиза органий балха;

34) халкъа тIахьожама районни комитет вIашагIйолл, цун балха кулгалду; Iалашду ССР Союза, союзни, автономни республикай законаши лакхехьа латтача паччахьалкхен Iаьдала органийи паччахьалкхен управлене органийи кхыйола акташи кхоачашъелга, паччахьалкхен, общественни, порядок, социалистически доалахье, граждании бокъонаш закона лорадеш дола паччахьалкхен учреждений, предприятей кооперативни кхычен общественни организацей хьаштташ лораделга; бахача наха законодательство дIайовзийтилга вIаштIехьдоаккх;

35) даханза даргдоацаш моттигаш нийсъелча юхадоах Совета кара йолча доал дара органий а хIаьта иштта районни доалерча предприятей, учреждений организацей а кулгалхой приказашен распоряжениеши; юхайоах законодательстваца нийса ца йоагIаш яь потребительски обществай пайщиккий, колхозий членний (уполномоченней собраней) юкъарча собраней, потребительски обществай пайщиккий юкъарча собраней (уполномоченней собраней), района территоре тIа ядача колхозий юкъарчен паччахьалкхен - колхозни предприятейи организацейи, колхозий, райпотребсоюза а кхыча кооперативни организацей а правленей, колхозий юкъарчен паччахьалкхен - колхозни предприятей а организацей а советий уполномоченней собраней решенеш: юхасоцаду законодательстваца нийса доагIаш доаца лаьттаех пайда эцара, нах баха пункташ хьалъяра, тоаяра, чуIа цIенош, коммунальни культурно-бытовойи гIирсаш хьалдара, Iалами культура памятникаши лорадара, бахача наха социально-культурни бытовойи гIулакхаш дара дешаех лаьца ядаь лакхехьарча доалерча предприятей, учреждений, организацей кулгалхой приказаши распоряженеши кхоачашъелга, цу хьакъехьа хоам бу лакхехьа латтача йоагIаш йолча органашка;

36) Iалашду граждании предложенешка, заявленешка жалобашка шоай ханнахьен нийсси хьожилга а къоастаелга а, района территоре тIа ядача колхозашка, совхозашка, предприятешка, учреждениешка, кхыча организацешка граждании предложенешка, заявленешка, жалобашка хьажара гIулакх малагIча хьал тIа да хьож, цар кулгалхоша цу дешаех лаьца телача отчеташка ладувгI;

37) законодательства тIа белгалъяь моттигаш нийсъелчен цу тIарча порядкагIен тIаэп нагахьа санна толхайнича оттадаьча доазонашка административни бехк белга оттадеш йола решенеш;

38) Iалашду паспортни система правилаш кхоачашъелга;

39) оаланза яргIоаш моттигаш нийсъелча стихийни хатарашца къовсам лоаттабаран нарех хьахиннараш дIадахаран юкъеоз колхозаш, совхозаш, предприятеш, учреждениеш, кхыйола организацеш, хIаьта иштта баха нах а;

40) Iалашду массава а эскаре гIулакх де декхарийла хиларах дола СССР Закон берригача гIулакхаш тIарча нахен граждански, хIаьта иштта предприятеша, учреждениеша, организацеша кхоачашделга; района территоре тIа граждански оборонана кулгалду;

41) совгIата СССР орденаши медалаши яларах, «Мать-героиня» яха сийлахь цIи яларах, хIаьта иштта совгIата союзни, автономни республика совгIаташ даларах долча дешашка хьож, уж гIетта а ду.

Статья 9. Къахьегамхой депутатий районни Совета сессе дувцен къоастаден йиш я районни Совета мукъагIа дела моллагIа дош, хIаьта алхха сессе мара дувцен къоастаден йиш йолаш дац укх тайпара дешаш:

депутатий полномочеш бакъяь тIаэцар; депутаташа шоаш заявленеш а енна депутатски полномочеш Iоякхар; исполнительни комитет харжари цун состав хувцари; массазара комиссеш вIашагIйохкари, харжари, цар состав хувцар; исполнительни комитетен массазарча комиссейи балхах йола отчеташ телар;

исполнительни комитета отделаши управленеши вIашагIъйохкар, цар кулгалхой чIоагIбари гIулакхаш тIара уж мукъабоалийтари, районни халкъа тIахьожама комитет вIашагIйоллар, цун состав чIоагIъяр, халкъа тIахьожама комитета председатель хьожавари цу гIулакха тIара из мукъавалийтари; исполнительни комитете административни бIарг локкхен комиссеш, кхенза долча берий гIулакхашта йола комиссеш вIашагIйохкар; районни халкъа суда председатель чIоагIвар;

района боахам дегIабоалабарен районе социально-культурни гIирсаш хьалдарен сводни перспективни шерей планаш чIоагIъяр; паччахьалкхен закупкаш яра колхозашта, совхозашта, кхыча юртбоахама предприятешта тела планови заданеш чIоагIъяр;

депутатий запросгIа решенеш тIайияр;

района бюджети из кхоачашъярах йола отчети чIоагIъяр: бюджет кхоачашъеча хана кхы тIа а хьатIаена доходаши хIаьта иштта доходаш тIехкхоачашъяр е расходаш тIара кходар бахьан долаш доходаш расходел совъяларах хьахулаш дола ахчани дIахьожадара хьакъехьа исполнительни комитето яь решенеш чIоагIъяр:

районни планировка схеманка хьажари паччахьалкхен управлене лакхехьа латтача йоагIйоагIача органашка чIоагIъяйта уж дIачулдари.

Союзни автономни республикай законодательства тIа оттаде йиш я къахьегамхой депутатий районни Советий сессешка мара дувцаш къестадеши доаца кхыдола дешаш а.

Статья 10. Къахьегамхой депутатий районни Совета исполнительни комитето дувца а дувц, къеста а ду Совета сессешка мара дувцен къестаден йиш йоацаш долча дешашкара дIанийкха, Совета мукъагIа лаьрхIа дешаш.

Къахьегамхой депутатий районни Совета исполнительни комитето:

Совета сессеш гул а ю, уж кийчъелга Iалаш а ду; сессешта юкъерча юкъагIа координаци ю Совета массазарча комиссей балха-

депутаташта хиланза даргдоаца новкъостал ду депутатски декхараш цар кхоачашдеча;

чIоагIъяйта Советага дIачутел района боахам дегIабоалабара а районе социально - культурни гIирсаш хьалдара а сводни перспективни шерей планаш, района бюджети бюджет кхоачашъярах йола отчети;

чIоагIъяйта Советага дIачутел харжархой наказаш кхоачашдара чакхйоахаргйолча мероприятей планаш, уж кхоачашъелга вIаштIехьдоах, наказаш кхоачашдара леламах хоам бу депутаташкен бахача нахагеи;

исполнительни комитета отделаштен управленештен, района доалерча предприятешта, учреждениешта, организацешта кулгалду;

Совета сессешта юкъерча юкъагIа тIехьагIа аргIагIа хулча сессе чIоагIбергболаш исполнительни комитета отделийи управленейи кулгалхой декхараш кхоачашде а хьежабу, уж декхараш кхоачашдечара дIа а боах;

исполнительни комитета отделийи управленейи кхыбола кулгалду болхлой, района доалерча предприятей, учреждений, организацей кулгалхой гIулакхаш тIа дIатIа а хьежабу, гIулакхаш тIара мукъа а боах (районни Совета исполнительни комитето лакхехьа латтача паччахьалкхен управлене органа дагаьнначул тIехьагIа чIоагIъяьча должностий перечене хьежжа).

Районни Совета исполнительни комитетага йиш я ший отделийи управленейи мукъагIа лаьрхIа дешаш шие дувцаргдолаш дIатIаэца.

Статья 11. Района территоре тIа ядачен шига бахача наха гIулакх дара боккхача лоархIаме йолчен лакхехьарча доалерча торговле, общественни кхачай, бытовой гIулакхаш деча предприятейи организацейи, унахцIено лорера, социальни Iалашон, культура организацейи учреждений кулгалхой гIулакхаш тIа хьежабелген гIулакхаш тIара дIабоахилген къахьегамхой депутатий районни Совета исполнительни комитетца дага а даьна мара де йиш яц.

12. Къахьегамхой депутатий районни Совета исполнительни комитета отделаши управленеши союзни автономни республикай законодательствага хьежжа вIашагIйохкаш а бюджете е боахама расчете латташ а я.

Районни Советий исполнительни комитетий отделийи управленейи компетенци белгалъю союзни автономни республикай Министрий Советаша чIоагIъеш йолча положенеша.

Статья 13. Къахьегамхой депутатий районни Совета депутат юкъеводаш йола сесси, исполнительни комитетен массазарча комиссен заседани йолча юкъагIа ший производственни е гIулакха тIара декхараш кхоачашде ца дезаш мукъавоалийт даим болх бар волча моттигера доаккхаш дола юкъеоз ахча а (алапи) долаш.

Ший депутатски декхараш кхоачашдеш волча районни Совета депутата бокъо я юкъа пайда эцаш йолча массе тайпарча моттигерча транспортаца района доазонел чухьа мах боацаш дIа-юха ахка.

Къахьегамхой депутатий районни Совета депутат предприятие, учреждене, организаце администрацие балхара е колхозера дIанаккха йиш йолаш а хIаьта иштта района территоре тIа районни Советагара мукъа боацаши хIаьта сессешта юкъерча юкъагIа — цун исполнительни комитетагара мукъа боацаши уголовни бехктокхаме оза е лаца йиш йолаш вац.

Статья 14. Къахьегамхой депутатий районни Совето вIаштIехьдоакх моттигерчен ерригача паччахьалкхен юкъарчен лоархIамера дешаш къоастадеча гражданаши шерагIа юкъеовзилга.

Районни Совето Iалашду Совета депутаташа, исполнительни комитета, цун отделийи управленейи болхлоша къахьегамхошта хьалхашка а хIаьта иштта кепа йоазонга, радиога, телевиденега гIолла а наст-наста выступленеш яра наькъаца ю ший гIулакхех, массазарча, комиссей, исполнительни комитета, цун отделийи управленейи балхах лаьца бахача нахага хоам белга.

ЛоархIамегIа дола районе паччахьалкхен, боахама, социально-культурни гIирсаш хьалдара дешаш колхозашка, совхозашка, предприятешка, учреждениешка кхыча организацешка къахьегамхой собранешка а хIаьта иштта гражданаш бахача моттигашка а дувца увттаду районни Совето.

Районни Совето шоай лоамерча районни общественни гIулакхашта лостам тел, бахача наьха общественни самодеятельноста органий балха кулгалду.

Статья 15. Къахьегамхой депутатий районни Совето, укх Указа тIа оттаьча бокъонела декхарели кхы тайпа бокъонаши декхараши чакхдоах ССР Союза, союзни автономни республикай законодательствага хьежжа.

Статья 16. Союзни республикай Лакхехьарча Советий Президиумашта тIадуллалда къахьегамхой депутатий районни Советех дола союзни республикай законодательство укх Указага хьежжа нийсделга.

Статья 17 ХIанз лелаш дола ССР Союза, союзни автономни республикай законодательство укх Указага хьежжа нийсдалцца йолча хана къахьегамхой депутатий районни Совета гIулакхаш нийсдеш йола акташ дIахо а кхоачашъеш хилар оттадолца укх Указа духьала уж ца хилара.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1971 ш. 19 март.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Къахьегамхой депутатий городийи городашкарча районийи Советий керттерча бокъонийи декхарийи хьакъехьа

Паччахьалкхен, боахама, социально - культурни гIирсаш хьалдара, даьхьера къахьегамхой депутатий городийн городашкарча районийн Советий лоархIам дIахо лакхбар, цар инициатива а планови финансови дешаш къестадара, моттигера промышленность, гIирсаш хьалделга, чуIеча цIенойи коммунальни боахам дегIаккхувлара, бахача наха деш дола бытовойи коммунальни гIулакхаш тоадара, социалистически законность чIоагIъяра хьалхара бехктокхам чIоагIбар духьа а хIаьта иштта цу Советий гIулакхий демократически принципаш дIахо дегIайоалаяр духьа а СССР Лакхехьарча Совета Президиумо сецам бу:

Статья 1. Къахьегамхой депутатий города, городерча района Совето городе, городской районе паччахьалкхен Iаьдала орган ше хиларах тарра законо шоашта еннача бокъоний доазонашка, ерригача паччахьалкхен юкъарча хьаштаешкен города къахьегамхой хьаштаешкен хьежжа къестаду моттигера дерригa лоархIамера дешаш.

Статья 2. Къахьегамхой депутатий городской Совето кулгалду города территоре тIа паччахьалкхен, боахама, социально - культурни гIирсаш хьалдара, Совета кара йолча города доалерча управлене органий, предприятей, учреждений, организацей гIулакхашта.

Города доале я дукхагIча даькъе городе бахача наха гIулакх деш йола предприятеш, учреждениеш, организацеш. Уж белгалъяь предприятеш, учреждениеш, организацеш города доале дIачуялара порядок ССР Союзен союзни республикайн законодательства увттаю.

Города доалерча предприятешта, учреждениешта, организацешта къахьегамхой депутатий городской Совета исполнительни комитето кулгалду ший отделашкен управленешкен гIолла юкъарчал доацаш ше. Городской Совета исполнительни комитета отделацеи управленешеи, хIаьта иштта исполнительни комитето юкъарчал доацаш кулгалдеш йолча предприятеша, учрежденеша, организацеша шоай гIулакхашка городской Советон цун исполнительни комитетон санна, иштта паччахьалкхен управлене лакхехьа латтача органо а кхаьнар ду.

Статья 3. Къахьегамхой депутатий городской Совето координаци а ю тIахьожам а лоаттабу чуIе цIенош, коммунальни гIирсащ хьалдара, социально-культурни бытовойи гIулакхашта лаьрхIа объекташ хьалъяра, халкъо леладу товараш хьадаран моттигера гIишлой материалаш яхаран, моттигаш тоаяра, торговле, общественни кхачан, даькъе а халкъа образоване, унахцIено лорера, культура, городе бахача наха гIулакхаш дарца дувзаденна долча кхыча доакъошка а мероприятеш кийчъяран чакхъяхаран города территоре тIарча ерригача предприятей, учреждений, организацей гIулакхашта; Совета еннача бокъоний доазонашка тIахьожам лоаттабу города территоре тIарча лакхехьарча доале йолча предприятей, учреждений, организацей балха а законодательство цар кхоачашъяра а.

Укх статья тIа белгалдаьхача дешашца дувзаденна городской Совето ладувгI предприятей, учреждений, организацей кулгалхой докладашка, царех лаьца решенеш тIайю, яланза ца йоалаш моттигаш нийсъелча ший предложенеш лу лакхехьа латтача йоагI-йоагIача органашка.

Статья 4. Города боахам дегIабоалабеча юкъе предприятешкен организацешкен хьинарегIа дакъа лацийтар, предприятейн организацейн балхах хьахулчунца къахьегамхой депутатий городской Советий хьашт чIоагIагIа хилийтар духьа городий бюджеташка дIачутел йоагI-йоагIача городий территоре тIа ядача, республикански областной (краевой) доалерча предприятейи боахама организацейи пайдай цхьа дакъа.

Укх статья тIа белгалъяьча отчисленей тайпаши боарамаши, городий бюджеташка уж дIачутелара порядок ССР Союзен союзни республикайн законодательства увттаю.

Статья 5. Къахьегамхой депутатий городий Советий кара дерзаду паччахьалкхен чуIеча цIеной фондан городашка бахача наха гIулакхаш деш йолча коммунальни боахама объекташтен деш дола доал, цу цхьан ханна городий Советий исполнительни комитетий материальни ремонташ - гIишлошъярен база чIоагI а еш.

Городашка чуIеча цIеной фонд а хIаьта иштта цу городашка бахача наха гIулакхаш деш йола коммунальни боахама объекташ а предприятешка, учреждениешка, организацешка дIачутелара условеши ханаши ССР Союза Министрий Советон союзни республикай министрий советашен увттаю.

Статья 6. Къахьегамхой депутатий городской Совета бокъонаши декхараши белгалду ССР Союза, союзни автономни республикай законодательства республикански (союзни е автономни республика), краевой, областной е районни доалерча городий категорех город лархIарта хьежжа. Город доала категорена юкъеяхар союзни республика законодательства, городе бахача наьха дукхалга, цун политически, экономически, культурни лоархIамга хьежжа оттаеш йолча порядкагIа деш да.

Статья 7. Республикански, краевой, областной доалерча города къахьегамхой депутатий городской Совето:

1) городской боахами города социально - культурни гIирсаш хьалделген дегIадоаладара сводни перспективни шерен планаш чIоагIъю, уж кхоачашъелга вIаштIехьа а доах, царна тIахьожам а лоаттабу, города доалерча предприятешта, учреждениешта, организацешта тела перспективни шерен планови заданеш а хIаьта иштта уж предприятеш, учреждениеш, организацеш дIанийсъяра, дегIакхувлара, царна специализаци яра планаш а чIоагIъю:

2) моттигерча промышленноста, бытовой гIулакхаш ду, торговле, общественни кхачан предприятеш, лакхехьарча доале йола культура, халкъа образоване, унахцIено лорера организацеши учреждениеши дIанийсъяра, дегIайоалаяра, царна специализаци яра планашка хьож, яланза яргIоацаш моттигаш нийсъелча ший предложенеш лу лакхе латтача йоагI-йоагIача органашка:

3) города территоре тIа ядача лакхехьарча доалерча предприятей, учреждений, организацей планий проекташка хьож чуIеча цIенойи коммунальни боахам дегIабоалабара, наькъаш дахкара, социально - культурни бытовойи гIулакхаш ду объекташ хьалъяра, халкъо леладу товараш хьадарен моттигера гIишлой материалаш яхарен, моттигаш тоаяра, торговле, общественни кхачан, халкъа образоване, унахцIено лорера, культура, бахача наха гIулакхаш дарца дувзаденна долча кхыча дешай гIулакха, яланза ца йоалаш моттигаш нийсъелча ший предложенеш лу лакхехьа латтача йоагI-йоагIача органашка, цу дешашта сводни планови хьоккхамаш чIоагIду городской боахами города социально - культурни гIирсаш хьалделген дегIадоаладара плана уж юкъе а хьош;

4) Iалашду къахьегама ресурсаех, моттигерча гIишлой материалех, йоагоча хIамах пайда эцара балансаш, бахача наьха ахчан доходийни расходийни баланс, города боахам комплексно дегIакхувла планировани яра хиланза яргIоаца кхыйола балансаш оттаелга, тIахьожам лоаттабу минерально - бедала, хьун, хин, энергетически ресурсаех пайда дикагIа эцара:

5) города бюджет чIоагIъю, из кхоачашъелга Iалашду, бюджет кхоачашъеча юкъагIа декъанза даргдоацаш моттигаш нийсъелча хувцаш цхьан разделера кхыча разделе дIа-юха декъ городской бюджетера ахча, хIаьта иштта чIоагIъяьча алапе фонда доазонашка хувцаш дIа-юха декъ алапена хьахьожадаь ахча; города бюджет кхоачашъярах йола отчет чIоагIъю:

6) городской бюджет кхоачашъеча юкъагIа кхы тIа а хьатIаена доходаш а хIаьта иштта доходаш тIехкхоачашъяр е расходаш еча хана кхояр бахьан долаш шу чакхдоалача ханна хьахинна ахчаш а капитальни аложенеш а чулоацаш города боахамген социально - культурни мероприятешкен, административни зданеш хьалъярга а города, городерча района, юртий, поселкай Советий исполнительни комитетешта транспортни средстваш эцарга, исполнительни комитетий, цар отделийи управленейи, судебни органий зданешта капитальни ремонт ярга, царна инвентари оборудовании эцарга а дохийт (из ахча городской бюджетера дIадаккха йиш яц централизованни капитальни вложенешта йола плани социально - культурни учреждений сеть дегIайоалаяра плани кхоачаш ца ярца дувзаденна пайда ца эцаш лисача ахчангара дIанийккхача).

7) паччахьалкхени моттигерен налогаши сбораши оттаярен хьаяхарен балха кулгалду, законодательства тIа белгалъяьча порядкагIа къаьст-къаьстача налогаш текхараш кхы тIа а льготаш увттаю паччахьалкхен пошлина хьакъехьарча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа 3-ча статьяген бахача нахагара йоахача подоходни налога хьакъехьарча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа 4-ча статьяген хьежжа;

8) СССР Паччахьалкхен банка отделеней квартальни кассови планашка хьеж, уж кхоачашъергйолаш дола гIулакхаш чакхдоах; решенеш тIайю СССР Госбанкен СССР Стройбанкен учреждениеша индивидуальни чуIе цIенош хьалдеи ша-шиъ доалахьен бокъонагIа граждании долча цIеношта ремонт еи хьахьожадаьча лимита боарамел тIех доацаш ахчан суда далара хьакъехьа; законодательствага хьежжа къаьст-къаьстача гражданашта льготаш яа декхар а даь гIайожаьча паччахьалкхен страхованегIа;

9) кулгалду города доалагIа йолча промышленни предприятешта, цар финансово-боахама балха итогаш чIоагIъю, хьатIабена пайда оттаьча порядкагIа дIа-юха бекъар чIоагIду, моттигерча бедалах, отходех, предприятеша шоаш кийчъяьча бедалех хьаяь, города доалерча промышленни предприятий продукци дIа-юха екъ;

10) моттигерча бедалах, централизованни порядкагIа екъаш йоацача, города территоре тIа ядача а хIаьта иштта юртбоахама продукташ чакхйоахача а предприятей производствера хьаювлача отходех пайда а эцаш, моттигерча бедала ларда тIа халкъо леладу товараш хьадуи моттигера гIишлой материалаш йоахен производство дегIаккхувлара гIулакхаш чакхдоах; кхы тIа хьагучаьхача моттигерча бедала, доагора ресурсаех, промышленни юртбоахамен производства отходех пайда эцарах дола дешаш къестаду;

11) города территоре тIа ядача лакхехьарча доале йолча промышленни предприятешта новкъостал ду производства эффективность лакхъяра, материальни, къахьегама, финансови ресурсаех пайда эцара, къахьегама овсаре лакхъяра, болхлоштен гIулакхерча нахан деш дола социально-культурни бытовойи гIулакхаш тоадара; декхар а хиина хьажа езаш йола заключенеш тел болх бец йола промышленни предприятеш, гIирсаш, зданеш шеръярцен керда яраш хьалъярцен дувзаденна долча дешаех лаьца, яланза ца йоалаш моттигаш нийсъелча предложенеш тел города территоре тIара лакхехьарча доале йола промышленни предприятеш вIашагIйохкара, хувцара е дIаяхара хьакъехьа;

12) вIаштIехьдоакх города генеральни плана проекти пригородни зонана планировка яра проекти кийчъелга, цу проекташка хьажа а хьож, оттаьча порядкагIа лакхехьа латтача паччахьалкхен управлене йоагI-йоагIача органашка чIоагIъяйта уж дIачу а тел; чIоагIъю районашта, микрорайонашта, кхыча градостроительни комплексашта массеметте планировка яра проекташи цига гIирсаш хьалдара проекташи, инженерни гIирсаш хьалдарен город тоаярен проекташ; тIахьожам лоаттабу города территоре тIа гIирсаш хьалдара; хьалье мукъа ца луш ют е хьал ца йиташ соцаю законодательства дIалехараш телха а деш хьалъеш йола чуIеча цIеной-граждански гIулакхашта лаьрхIа объекташ;

13) города доалерча гIишлошъеча организацешта кулгалду; моттигерча Советашта телача ахчан чотах чуIе цIенош, коммунальни, наькъа, культурно - бытовой гIирсаш хьалделга, просвещене, унахцIено лорера, торговле, общественни кхачан объекташ а кхыйола объекташ а хьалъелга вIаштIехьдоах; города территоре тIарча предприятешца, учреждениешца, организацешца дага а юлаш къестаду чуIе цIенош, коммунальни, наькъий, культурно-бытовой гIирсаш хьалдара, просвещене, унахцIено лорера, торговле, общественни кхачан объекташ хьалъяра хьахецаш долча цар ахчах пайда эцарах а хIаьта иштта тоханза ца доалаш моттигаш нийсъелча ахчаш вIашагIтохарах а йола дешаш; уж тайпа гIирсаш хьалдара шийх заказчик хуа е кхы заказчик белсалвоашка;

(Йистедоалар 3-ча оагIо тIа).

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Къахьегамхой депутатий городийи городашкарча районийи советий керттерча бокъонийи декхарийи хьакъехьа

оттаяьча порядкагIа паччахьалкхен приемочни, комиссеш хьежаю, хьалъяь яьина чуIеча цIеношта - граждански гIулакхашта лаьрхIа объекташ эксплуатане хьаэцарах йолча акташка хьож, уж чIоагIъю, хIаьта иштта лакъалоац города территоре тIа нгIа хьалъяь яьина кхыйола объекташ эксплуатаце хьаэцача;

14) города доазонел чухьа дерригa лаьтташта доал ду, дIа a тел; хьа a йоах лаьттан участкаш, ССР Союзен союзни республикийн законодательства оттаяьча тайпара йолча моттигашкен порядкагIен къестаду лаьттаца дувзаденна къовсамаш; паччахьалкхен тIахьожам лоаттабу лаьттаех пайда эцара; массанахьа a лаьттан ченашкара йоахаш йола пайдане охкалаш яхара мукъа ду; тIахьожам лоаттабу Iалам лорадарах дола законодательство кхоачашдара;

15) законодательства оттадаьча доазонашкен порядкагIен района территоре тIарча хин объекташта доал ду, паччахьалкхен тIахьожам лоаттабу хинех пайда эцарах уж лорадарах;

16) кулгалду чуIеча цIенойн коммунальни боахама a хIаьта иштта город тоаяра a; тIахьожам лоаттабу предприятей, учреждeней, организацей доалахьарча чуIеча цIеной фондагарча коммунальни предприятешкарчен гIирсашкарчен хьала a пара эксплуатаци нийса яра a; город хозъеш тоаярей наькъаш дехкарей балхашка дакъа лацара оттаяьча порядкагIа юкъеувз лакхехьарча доале йола предприятеш, учрежденеш, организанеш; тIахьожам лоаттабу города территоре тIарча ерригача предприятейн организацейн территореш хозъеш тоаяра;

17) дIа-юха екъ Совета доалахьара чуIеча цIеной фонд; тIахьожам лоаттабу чуIе моттигаш нийса дIа-юха екъара, хIаьта иштта чIоагIъю администрацей профессиональни союзий фабрични, заводской, моттигерча комитеташен паччахьалкхен, кооперативни, кхыча общественни организацей цIеношкара чуIе моттигаш вlара хьакъехьа цхьана яь решенеш. законодательства тIа белгалъяьча моттигашкара дIанийккхача; чуIе цIенош хьалдуй кхыйолеи кооперативаш вIашагIйохкара хьакъехьа решенеш тIанийю, цар гIулакхашта тIахьожам лоаттабу, чуIеча моттигашка дIачуховвша массе метте цхьатара йола ордераш тел граждашта.

18) городерча транспорта кулгалду; тIахьожам лоаттабу бахача наха гIулакхаш деча лакхехьарча доале йолча транспортни предприятейи организацейи, бувзама предприятейи организацейи гIулакхашта;

19) кулгалду города территоре тIарча паччахьалкхени кооперативния торговлена a хIаьта иштта общественни кхачанна a, города доалерча торговлен общественни кхачани предприятешта a организацешта a; тIахьожам лоаттабу лакхехьарча доале йолча торговлен общественни кхачани предприятейи организацейи балха; города территоре тIа кулгалду колхозни рынкашта; законодательства белгалъеча порядкагIен доазонашкен уттаду цкъара гулдеча ахчайн колхозни рынкашка деча гIулакхашта хьалхара боахача маьха ставкаш боарамаш;

20) кулгалду бахача наха деча бытовой гIулакхашта, города доалерча бытовой гIулакхаш деча предприятештеи организацештеи, чIоагIъю цар финансово - боахама гIулакхий итогаш, хьатIабена пайда оттаяьча порядкагIа дIа-юха бекьар; тIахьожам лоаттабу лакхехьарча доале йолча бытовой гIулакхаш деча предприятейи организацейи балха;

21) кулгалду халкъа образоване, деша даха ха кхаченна далча бераштен школаш яраьл деча деша догIача бераштен хIетам балара гIулакхa; массана a декхарийла йола кIишар дешийта Iалашду; тIахьожам лоаттабу городской бюджета тIа доацача берий цIенош, школе даха ха кхачанза долча берийн школашца йоагача учреждeнейн балха; законодательства оттадаьча моттигашкен порядкагIен къестаду школашка - интернаташка, школашкарча интернаташка бераш леладарах a хIаьта иштта дIаахдаь дa долаш йолча школашка (группашка) бераша хIама дарах a боаача маьха гражданашта дьогташ телара долa дешаш; оттаьча порядкагIа дIа-юха екъ всеобуча фонд; кулгалду кхеwа долча бераштa доал дареи йоакхо ярeи гIулакхa

22) кулгалду культурно - просветительни балха, города доалерча культурно - просветительни организацештен учрежденештен, хьанкагIчун доалахьа яле a тIахьожам лоаттабу культура кхыча организацештен учрежденештен; предприятей, учрежденей, организацей средстваех пайда эцара тIахьожам лоаттабу; дахаизa дaргдоацаш моттигаш нийсьчача уж пааза a йолаш гIулакхаш чакхдоах цу средстваех централизованно пайда эцара; кулгалду бахача наха кино хьувкхара гIулакх дара;

23) кулгалду городе уиахцIено лораяра гIулакха, города доалерча уиахцIено лораяра учрежденешта; тIахьожам лоаттабу лакхехьарча доале йолча уиахцIено лораяра учрежденей балха; цакъам берала лораделга вIаштIехьдоах; чуIа цIеноша общественни зданеш лелаяро санитарни правилаш кхоачашъелген города доагIаш долча санитарни хьал тIа лоаттаелгей Iалашдергдолаш йола мероприятеш чакхйоах; Iалашду инфекционни лазараш даржийтаргдоанеи хIаьта иштта уж дIадоахаргдолеи мероприятеш чакхйоахилга;

24) паччахьалкхен тIахьожам лоаттабу сигалара фо, хий, лаьтта, гонаьара Iалам лорадара правилаш кхоачашъяра;

25) кулгалду физически культура спортеи гIулакха; хьанагIчун доалагIа дале a города территоре тIа спортивни зданеш гIирсаш дIанийсдара вланаш чIоагIъю; дукххача наха цхьани саIоIа загородни зонаш дегIаэ коалаяра, уж кийчъяреи тоаяреи тIадерзадаь гIулакхаш чакхйоах, цу зонаех пайда эцара тIахьожам лоаттабу;

26) города территоре тIа къахьегама ресурсий учет делаю; уж дIа-юха екъийта нийсду, царех пайда дикагIа эцара тIадерзаяь гIулакхаш чакхйоах; общеобразовательни школаш йистейоахаш боахка кагирхой балхашка дIанийсбара вланаш чIоагIъю, ерригача предприятеша, учрежденеша, организацеша уж кхоачашъелга Iалашду; тIахьожам лоаттабу къахьегамах дола законодательство кхоачашдара, къахьегам лорабара правилаш кхерамзлен техникен предприятешка, учрежденешка, организацешка кхоачашъяра; города территореш тIа ядача предприятешиа, учрежденешиа, организацешца даги a яьина белгалъю цар болх дIаболабергбола ха; бахача наха гIулакхаш дарца юэзаенча йолча предприятейн организацейн балха денош сахьаташ уттаду;

27) социальни Iалашон гIулакха кулгалду; законодательства оттадаь пенсеши пособеши шоай ханнахьеи нийсен хьежиделгeи дIателенн Iаланду; уназцIена ца хиларах шоашкара шоай бокъонаш чакхъяхен шоай декхараш кхоачашдаш ца могаш болча кхийчача кагийча наха доал дареи йоакхо ярей дешаш къестаду;

тIахьожам лоаттабу лорий - къахьегама экспертиза органий балха;

28) халкъа тIахьожама городской комитетий вIашагIйолл, цун гIулакхашта тIахьожам лоаттабу, Iалашду ССР Союза, союзни, автономни республикай законаши лакхехьа леттача паччахьалкхен Iаьдала органийн паччахьалкхен управлене органийн кхыйола акташи кхоачашъелга, паччахьалкхен общественни порядок, социалистически доалахье, гражданий бокъонаши законо лораделш дола паччахьалкхен учреждeней, предприятей, кооперативни кхычeн общественни организацей хьашташи лораделга; бахача наха законодательство дIадовзийтилга вIаштIехьдоакх;

29) дахаиза даргдоацаш моттигаш нийсъелча юхадоах Совета кара йолча доал дара органий a хIаьта иштта городской доалерча предприятей учреждeней, организаций a кулгалхой приказаши распоряженеши, юхасоцаду законодательствaца нийса доагIаш доацача чуIеча цIеной, коммунальни, культурно - бытовой гIирсаш хьалдара, моттигаш тоаяра, лаьттаех пайда эцара, гIирсаш хьалдара, Iалами культура памятникаши лорадара, бахача наха социально - культурни бытовойи гIулакхаш дара дешаех, лаьца лакхехьарча доале йолча предприятей, учрежденей, организацей кулгалхой приказаши распоряженеши, цу хьакъехьа хоам бу лакхехьа леттача йоагIаш йолча органашка;

30) Iалашду гражданий предложенешка, заявленешка, жалобашка шоай ханнахьеи нийсен хьожилга a къоастаелга a; города территоре тIа ядача предприятешка, учрежденешка, организацешка гражданий предложенешка, заявленешка, жалобашка хьажара гIулакх малагIча хьал тIа да хьож, цар кулгалхоша цу дешаех лаьца телача отчеташка ладугI;

31) законодательства тIа белгалъяь моттигаш нийсъелчен цу тIарча порядкагIен тIаэц, нагахьа санна толхайича оттадаьча доазонашка административни бехк белга отталеш йола решенеш;

32) Iалашду паспортни система правилаш кхоачашъелга;

33) озанза арийоацаш моттигаш нийсъелча стихийни хатарашца къовсам лоаттабараи царех хьакхинараш дIадахараи юкъеоз предприятеш, учрежденеш, организацеш, хIаьта иштта бахача нах a;

34) Iалашду массава a эскара гIулакх де декхарийла хиларах дола СССР Закон беригача гIулакхаш тIарча ваxен гражданаши, хIаьта иштта, предприятеша, учрежденеша, организацеша кхоачашделга; города герриторe тIа граждански оборонaна кулгалду;

35) совгIата СССР орденаши медалаши яларах, «Мать-героиня» яха сийлахь цIа яларах, хIаьта иштта совгIата союзни, автономни республика совгIаташ даларах долча дешашка хьож, уж гIетта a ду.

Статья 8. Района кара йолча города къахьегамхой депутатий городской Совето чIоагIъю городской боахам дегIабоалабареи города социально - культурни гIирсаш хьалдареи сводни перспективни a шера a планаш, уж кхоачашъелга вIаштIехьа a доакх, тIахьожам a лоаттабу, города бюджети из кхачачашъярах йола отчети чIоагIъю, хIаьта иштта цун йиш я укх Указа 7-ча статья тIа белгалъяь кхыйола бокъонаши декхараши ССР Союза, союзни автономни республикай законодательства оттадаьча доазонашка чакхдаха a.

Района карарча города къахьегамхой депутатий городской Совета гIулакхашта законо еннача бокъоний доазонашка кулгалду къахьегамхой депутатий районни Совето.

Статья 9. Городерча къахьегамхой депутатий районни Совето кулгалду района территоре тIа паччахьалкхен боахама, социально - культурни гIирсаш хьалдара. Совета кара йолча управлене органий гIулакхашта.

Городерча районни Совето чIоагIъю районни боахами районе социально - культурни гIирсаш хьалделгeи дегIакхувлара сводни перспективния шереи планаш, уж кхоачашъелга вIаштIехьа a доакх, тIахьожам a лоаттабу, района бюджети из кхоачашъярах йола отчети чIоагIъю; кулгалду района кара йолча бытовой гIулакхаш дара, торговле, общественни кхачан предприятейи организацейи гIулакхашта, чуIеча цIеной коммунальни боахама, район тоаяра, культурно - просветительни балха, халкъа образоване, уназцIено лораяра, социальни Iалашон, паччахьалкхени общественнии порядок лораяра гIулакха.

Городерча къахьегамхой депутатий районни Совето координаци a ю, тIахьожам a лоаттабу чуIа цIенош, коммунальни гIирсаш хьалдара, социально - культурнии бытовойи гIулакхашта лаьрхIа объекташ хьалъяра, халкъо леладу товараш тъаларан моттигера гIишлой материалаш яхараи, моттигаш тоаяра, a торговле, общественни кхачан, халкъа образоване, уназцIено лораяра, культура дакъе a районе бахача наха гIулакхаш дарца дувзаденна долча кхыча доакъошка a эшаш долa гIулакхаш кийчдараи чакхдахараи; шийна еннача бокъоний доазонашка Совето тIахьожам лоаттабу района территоре тIа ядача лакхехьарча доале йолча предприятей, учрежденей, организацей балха a законодательство цар кхоачашдара a.

Городерча районни Совето ладугI укх статьяй кхоалагIча дакъа тIа белгалдаьча дешаех лаьца предприятей, учрежденей, организацей кулгалхоша еча докладашка, царца дувзаденна решенеш тIанийю, яланiа йоалаш моттигаш нийсъелча шоай предложенеш тел лакхехьа латтача йоагI - йоагIача органашка.

Городерча къахьегамхой депутатий районни Советага йиш я укх Указа 7-ча статья тIа белгалъяь кхыйола бокъонаши декхараши чакхдаха, ерригача города юкъарча лоархIамера дешаш къоасталараи городской боахам дегIабоалабеча цхьоагIо хулга Iалашдараи - законодательствага хьежжа къахьегамхой депутатий городской Совето чакхйоахаш йолча бокъонашкареи декхарашкареи дIанийккхача.

Статья 10. Городерча къахьегамхой депутатий районни Советий гIулакхашта законо еннача бокъоний доазонашка кулгалду къахьегамхой депутатий городской Совето.

Района карарча предприятешта, учрежденешта, организацешта кулгалду городерча къахьегамхой депутатий районни Совета исполнительни комитето ший отделашкеи управленешкеи гIолла e юкъарчал доацаш ше Городерча районни Совета исполнительни комитета отделашеи управленешеи хIаьта иштта исполнительни комитето юкъарчал доацаш кулгаллеш йолча предприятеша, учрежденеша, организацеша шоай гIулакхашка городерча къахьегамхой депутатий районни Советой цун исполнительни комитетой санна, иштта лакхехьа латтача йоагIаш йолча паччахьалкхен управлене отраслеви органо a аьнна ду.

Статья 11. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета сессе дувцеи къоастадеи йиш я Совета мукъагIа дола моллагIа дош, цу хана алхха сессе мара дувцеи къоастадеи йиш йолаш дац укх тайпара дешаш:

депутатий полномочеш бакъъяр тIаэцар; депутаташа шоаш заявленеш a енна депутатски полномочеш Iояхкар; исполнительни комитет харжари цун состав хувцари, массаэара комиссеш вIашагIйохкари харжари, цар состав хувцар; исполнительни комитетеи массазарча комиссейи балхах йола отчеташ телар;

исполнительни комитета отделаши управленеши вIашагIйохкар, цар кулгалхой чIоагIбари гIулакхаш тIара уж мукъабоалийтари, городской, районни халкъа тIахьожама комитет вIашагIйоллар, цун состав чIоагIъяр, халкъа тIахьожама комитета председатель тъожавари цу гIулакха тIара из мукъавалийтари; исполнительни комитете административни бIарг локхеи комиссеш, кхеиза долча берий гIулакхашта йола комиссеш вIашагIйохкара; районни (городской) халкъа суда председатель чIоагIвар;

города, района боахам дегIабоалабареи социально - культурни гIирсаш хьалдареи сводни перспективни шереи планаш чIоагIъяр;

харжархой наказаш кхоачашлара чакхйоахача мероприятей планаш чIоагIъяр;

депутатий аьннарагIа решенеш тIаэцар;

города, района бюджет и из кхоачашъярах йола отчети чIоагIъярах йола отчети чIоагIъяр; города, городерча района бюджет кхоачашъеча хана кхы тIа a хьатIаена доходаши хIаьта иштта доходаш тIехкхоачашъяр e расходаш тIара кхолар бахьан долаш доходаш расходел совъяларах цу чакхдоалача хана хьакулаш дола ахчаши дIахьожадара хьакъехьа исполнительни комитето яь;

города генеральни плана проектаги пригородни зонайа планировка яра проектаги хьажар a лакхехьа латтача паччахьалкхен управлене йоагI - йоагIача органашка чIоагIъяйта уж дIачуялар a.

Союзни автономни республикай законодательства тIа оттаде йиш я къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Советий сессешка мара дувцаши къестадеши доаца кхыйола дешаш a.

Статья 12. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитето дувца a дувц, къеста a ду Совета сессешка мара дувцеи къестадеи йиш йоацаш долча дешашкара дIанийкха, Совета мукъагIа лаьрхIа дешаш.

Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитето:

Совета сессеш гул a ю, уж кийчъелга Iалаш a ду; сессешта юкъерча юкъагIа координаци ю Совета массазарча комиссейи балха; депутаташта хиланза даргдоаца новкъостал ду депутатски декхараш цар кхоачашдеча;

чIоагIъяйта Советага дIачутел города, района боахам дегIабоалабара a районе социально - культурни гIирсаш хьалдара a сводни перспективни шереи планаш, города, района бюджети бюджет кхоачашъярах йола отчети;

чIоагIъяйта Советага дIачутел харжархой наказаш кхоачашдара чакхйоахаргйолча мероприятей планаш, уж кхоачашъелга вIаштIехьдоах, наказаш кхоачашдара леламах хоам бу депутаташкеи бахача нахагеи;

исполнительни комитета отделаштеи управленаштеи, города, района доалерча предприятешта, учрежденешта, организацешта кулгалду;

Совета сессешта юкъерча юкъагIа тIехьагIа аргIагIа хулча сессе тIехьагIа чIоагIбергболаш исполнительни комитета отделийи управленейи кулгалхой декхараш кхоачашде a хьежабу, уж декхараш кхоачашдечарa дIа a боах;

исполнительни комитета отделийи управленейи кхыбола кулгалду болхлой, города района доалерча предприятей, учрежденей, организацей кулгалхой гIулакхаш тIа дIатIа a хьежабу, гIулакхаш тIара мукъа a боах (Совета исполнительни комитето лакхехьа латтача паччахьалкхен управлене органаца дагаьнначул тIехьагIа чIоагIъьяьча должностий переченага хьежжа)

Городской, городерча районни Совета исполнительни комитетага йиш я ший отделийи управленейи мукъагIа лаьрхIа дешаш ше дувцаргдолаш дIатIаэца.

Статья 13. Города, района территоре тIа ядачеи цига бахача наха гIулакх дара боккхача лоархIаме йолчеи лакхехьарча доалерча торговле, общественни кхачан, бытовойи гIулакхаш деча предприятейи организацейи, уназцIено лораяра, социальни Iалашон, культура организацейи учреждeнейи кулгалхой гIулакхаш тIа хьежабелгеи гIулакхаш тIара дIадоахилгеи къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитетаца дагa a ваьнна мара де йиш яц.

Статья 14. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитета отделаши управленеши союзни автономни республикай законодательствага хьежжа вIашагIйохкаш a бюджете e боахама расчете латташ a я.

Городской, городерча районни Советий исполнительни комитетий отделийи управленейи компетенни белгалъю союзни автономни республикай Министрий Советаша чIоагIъеш йолча положенеша.

Статья 15 Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совето a цун исполнительни комитето a шоашта еннача бокъоний декхарийи доазонашка тIайица решенеши распоряженеши кхоачашъе декхарийла я города, района территоре тIа яла ерригa предприятеш, учрежденеш, организацеш, хIаьта иштта гIулакхаш тIара нахи гражданаши.

Городской, городерча районни Советой цун исполнительни комитетой, нагахьа санна лакхехьарча доале йолча предприятей, учрежденей, организацей кулгалхоша шоай решенеш кхоачаш ца йой, лакхехьа латтача йоагI-йоагIача органашка представленеш ю царгара гIулакхаш тIара уж дIабахара дIаккхачалца цу кулгалхошта дисциплинарни бехк бара хьакъехьа. Представленешка хьежачул тIахьагIа хиннарий хьакъехьа беттал тIех ха ца йоалийташ хоам бе беза городской, городерча районни Советага e цун исполнительни комитетага.

Статья 16. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета депутат юкъейоаш йола сесси a исполнительни комитети заседани a йолча юкъагIа цунна производственни e гIулакха тIара декхараш кхоачашде ца дезаш мукъавоалийт даим болх беш волча моттигера йоаккхаш дола юкъера ахча a (алапи) долаш;

Шийн депутатски декхараш кхоачашдеш волча городской, городерча районни Совета депутата бокъо я юкъа пайда эцаш йолча городской транспортаца (метроца, автобусашца, трамвайца, троллейбусашца) мах боацаш дIа-юха аха.

Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета депутат предприяте, учреждене, организаце беча балхара администраце инициативагIа дIаваккха йиш йолаш a хIаьта иштта Совета территоре тIа городской, городерча районни Советагара мукъа боацаш хIаьта сессешта юкъерча юкъагIа — цун исполнительни комитетагара мукъабоацаш уголовни бекхтокхаме оза e лаца йиш йолаш a вац.

Статья 17. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета гIулакхаш коллективно кулгалдара, гласноста, депутаташа харжархошта хьалхашка a исполнительни комитето, цун отделашеи управленешеи — Советан бахача нахан хьалхашка a хан ханнахьа отчет телара, Совета балха юкъе дакъа лацара къахьегамхой шерра юкъеозара лерда тIа вIаштIехьдоахаш да.

Городской, городерча районни общественни организацейи органашца айхха бувзам a лоаттабеш бу болх городской, городерча районни Совето.

Статья 18. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совето вIаштIехьдоакх моттигерчен ерригача паччахьалкхен юкъарчен лоархIамера дешаш къоастадеча гражданаш шерагIа юкъе озилга.

Городской, городерча районни Совето Iалашду Совета депутаташа, исполнительни комитета, цун отделийи управленейи болхлоша къахьегамхошта хьалхашка a хIаьта иштта кепайоазонга, радиога, телевиденега гIолла a каст-каста выступленеш яра наькъаца шийн гIулакхех, массазарча комиссей, исполнительни комитета, цун отделийи управленейи балхах лаьца бахача нахага хоам белга.

ЛоархIамегIа дола городе районе паччахьалкхен, бохама, социально - культурни гIирсаш хьалдара дешаш предприятешка, учрежденешка, организацешка къахьегамхой собранешка a хIаьта иштта гражданаш бахача моттигашка a дувца уттаду городской, городерча районни Совето.

Городской, городерча районни Совето шоай лоIамерча городской, районни общественни гIулакхашта лостам тел, бахача наха общественни самодеятельноста органий балха кулгалду.

Статья 19. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совето, укх Указа тIа оттаьча бокъонели декхарели совгIа кхы тайпа бокъонаши декхараши чакхдоах ССР Союза, союзни автономни республикай законодательствага хьежжа.

Статья 20. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совето, законагIа шийна еннача бокъоний доазонашка кулгалду къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совето чулоацача территорена юкъейоагIаш территори йолаш йолча къахьегамхой депутатий юртийи поселкайи Советий гIулакхашта.

Статья 21. Союзни республикай Лакхехьарча Советий Президиумашта тIадуллалла къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Советехь дола союзни республикай законодательство укх Указага хьежжа нийсделга.

Статья 22. ХIанз лелаш дола ССР Союза, союзни автономни республикай законодательство укх Указага хьежжа нийсдаллалца йолча хана къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета гIулакхаш нийсдеш йола акташ дIахо a кхоачашъеш хилар оттадалда укх Указа дуьхьала уж ца хиларах.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель

Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь

М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1971 ш. 19 март.

СИЙЛАХЬ ДЕКХАР

Грозне хьалха латтача предприятей къахьегамхоша дика кхоачашду КПСС XXIV съезда сийна тIанийца социалистически декхараш. Яхье хьалха латт «Грознефть» объединени. Мехкдаьттеи гази аккхара шин бетта заданаш тIехкхоачашъяьй цо. Эггара дукхагIа планал совгIа «Iаьржа дошув» даьккхад «Старогрознефти» «Октябрьнефти» управленеша. Съезда хьалхарча вахте иштта лакха хьоккхамаш доах «Красный молот», «Электроприбор», электромеханически заводий, производственно - товарни контора, швейно - производственни объединене, кхыча предприятей коллективаша.

Ленински района къахьегамхоша съезда сийна тIанийца декхараш кхоачашдарах дола дош айнцар КПСС Грозненски горкома бюро дукха ха йоаццаш. ХIанз йхе шера планагIа халкъа боахам дегIабоалабара долча КПСС XXIV съезда Директивай проект района къахьегамхошта дIайовзийтара гIулакх теркам тIабахийта леладу КПСС Ленински райкомо. Парте съезда яха майоагIгIара накъахара тIанийна социалистически декхараши шера плани района предприятеша хаьнал хьалха кхоачашъелга Iалашдар керттера дар да. Чакхйоалаш латтача квартала заданн 29 марта кхоачаш a еш планал совгIа 600 эзар сома маьха издел ена реализаци е, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах 70 эзар сом кходе, рацпредложенеш балха юкъейоаларах 200 эзар сома пайда бе безаш я района предприятеш укх кварталах. Дукхача предприятей коллективаш чаве a ванно къахьегаш хьайоагIа. 30 эзар совгIа сиг ва цу яхье дакъа лоацаш. ХIаьта съезд болх бе йолалу ха тIакхоачаш коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара тIехьара къовсам лоаттабу 16 эзар сого. ХIаьта 5 предприятена, 95 цехан участкан, 218 бригадан 7 эзар болхлочон ва ева цIи еннай чIаязлехьа. Съезда хьалхарча вахте ударно къахьег Грозненски бурув тохара балхий управлене, «Красный молот» завода, швейни производственни объединене, Грозненски ремонтно-механически, консерваш заводий, молкомбината, «Центроспецстрой» СМУ, кхыча предприятей коллективаша. Шин бетта заданеш тIехкхоачашъяьй цар.

Маьхера боаллин инициаторий предложенеши хьаллоацаш дIайоаржара предприятешта новкъостал ду парте райкомо парторганизацешта. Масала, съезд хьаллача дийнаьь духхьал кхоачача материала чотах болх a беш 80 эзар сома маьха баракъарa тега аьнна предложени елар Грозненски швейно - производственни объединене коллективо. Парте райкома бюро шийн заседане хIанаш тегарий болаш къоабал a беш юкъарбаьнха района предприятешка дIаболарабе сициалир. Болам хьалоацараш a корабирмашинаш ераш, пищерикаш, кхыбараш.

Партийни организацеша беча балхах боала пайда гуш ба. Укх шер района промышленноcто планал совгIа ара a хийца реализаци яь продукци ер я: 112 тонн болат, 137 эзар кирпишк, 2 эзар пара кога гIирс, 242 эзар сома маьха баракъаш, 8 тонн маькха-булочни изделеш, 3 тонн растительни даьтта, 90 центнер нахча, 1 эзар условни банка консерваш. Предприятеша тIанийца декхараш кхоачашдара тIахьожам лоаттабу. Февраль болалуш предприятей кулгалхошеи первични парторганизаце секретарашцеи совещани дIайихьар райкоме. Цига уж декхарийла бир съезда сийна коллективаша тIанийца социалистически декхараш кхоачашдар Iалашделген болхлошта лакха овсарле йолаш къахьегаро эша хьалаш хилийтараи. Иштта укх деношка «Чечингушгазстрой» СМУ парторганизаце балхага хьожаргйолаш я парте Ленински райкома бюро. Цига дувцаргдолаш да управлене коллективо съезда къалхара декхараш кхоачашдарах дола дешаши парторганизаце ед йолча влиянеки.

Хьалха латтача предприятеша лакха овсарле йолаш къахьегарах 1 миллион сом совгIа продукци ара хеца a цунна реализаце e a вIаштIехьдаьлар, цу даькъе 700 эзар сома маькачов февраль бетта a еш. Соахи укх хапаца нийсдича промышленни предприятеша арахецача продукце боарам 10 процент лакхбеннаб, хIаьта кийчача продукцена 8 процент дукхагIа реализаци яьй. Производстве хьалха латтарий опыто хьахьокх цахаддаш производства темпаш лакхъяра, арахеца продукци дукхагIа хилийтара эшаш йола гонаш йолаш хилар. Цхьабакъда дукххачар бизза пайда эцац чурча тоpонех. Из бахьан долаш укх шера 2 бетта заданеш кхоачашъяьц района ворхI предприяте. 400 эзар гаргга сома маьха продукци йисай. Даьхенна дIа ца луш. Паччахьалкхен планаш кхоачаш ца ерех я литейно - механически, «Металлист» заводаш, макаронни, кога гIирса, «Художник» фабрикаш, № 15 йола маслозавод, винно - коньячни комбинат.

Района предприятешка хIанз a тIехь къахьегама производственни дисциплина телхаеш моттигаш нийслу, къаьстта a № 1436 йолча автоколонне, ПМК-105, Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене СМУ-4, литейно - механически, «Металлист» заводашка. Хьалха латтарий опытах пайда айбац, болх во вIаштIехьбаьккхаб цу предприятешка. Общественни комиссеш, новкъостий (товарищески) судаш йий хоаш ец цига, профсоюзни организацеша цIераш леладелга мара кхы деш хIама дац. Лоаица аьлча, производственни a кхетама a болх во вIаштIехьбаьккха лелабу. Цхьайолча предприятей цехашка, бригадашка, звеношка хIанз a тIехь массанена гургдолча пенах хьалтехадац КПСС XXIV съезда сийна тIанийнаи 1971 шерарен социалистически декхараш. Предприятей кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша тIанийца декхараш кхоачашдара эша хьалаш ца хилийтар, белгаларча мероприятешта болхлой теркам тIаоза ца хар бахьан долаш планаш кхоачашъяц.

Производства хьалаш кIоаргагIа довза деза, декхараши планаши кхоачашъяра тIахьожам лоаттабе беза. Боахама кулгалхошкара лиргагIа хьадеха деза, эшача новкъостал a деш. Шоай предприятешкара кхоачамбоацараш го декхарийла ба кулгалхой. Из даь ца Iеш уж ханнахьа дIадахара мел эшар де a деза. Партийни профсоюзни, комсомольски организацеща цхьана оперативно къестале деза производственни гIулакхаш, чура резерваш гуча a йоахаш пайда ийбе яха еза коллективаш

Март бутт—района къахьегамхошта эггара бехктокхамегIа йола ха я. Дагардалла денош мара дисадац КПСС XXIV съезд болх бе йолалургйола ха тIакхача. Цудухьа хIара болхло, коллектив цIаккха ца хиннача тайпара хьанар айдаь къахьега декхарийла я. Дя тIехьа лакхагIа хилийта деза доаха толамаш. Болхлой къахьегама хьинар айдара социалистически яхьа квалифицированни кулгалде деза администраце, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша. Иштта творчество a царцагIъяьккха шолленца къахьеге анизa дисар де a планаши социалистически декхараши кхоачашде a вIаштIехьдаргда. ТIаккха тIехьаюсаш хургьяц уж предприятеш. Шера плани съезда сийна тIанийца декхараши толамца хаьнал хьалха кхоачашдир хIаране сийлахь декхар да.

М. ПЛЮЩ,
А. АРУТЮНОВ,
КПСС Грозненски горкома инструктораш.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕ КЕРДАЧА ПЯТИЛЕТКЕ

Журналисташта я пресс-конференца

Вай республике дика традици a хиний дIаэттад кулгалду партийни, советски, боахама, административни болхлой журналисташца вIашагIбеттабалар.

Республика халкъа боахами культурей дегIакхувлара лоархIамегIарча проблемех кепайоазон, радио, телевидене болхлоша хоам бара пайданегIарча формаех цаI я пресс - конференци.

Селхан Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета заседанеш хулча зале аргIанара пресс-конференци хилар республикански, городской, районни, многотиражни газетий, телевиденеи радиовещанеи комитета журналисташта.

Пресс-конференци хьайийлар КПСС обкома пропаганди агитацеи отдела заведующе П. И. Латышева.

Гулбеннараштa хьалхашка къамаьл дир КПСС обкома бюро члена, республика Министрий Совета председателa М. Г. Гайрбекова. Цо дийцар кердача пятилетке республика промышленность, транспорт, бувзам, капитальни гIирсаш хьалделга, юрта боахам, Iилма, культура дегIахара, бахача наьха вахара хьал дIахо тоадара перспективаех. Цул тIехьагIа журналисташа даьча дукххача хаттарашта жоп тийлар.

Шийн къамаьл чакхдоаллаш новкъоста Гайрбекова довца баьнкхар журналисташта вай республика экономикей культурей къаьгта, дог тешадеш, каст-каста цар юцар — партей правительства решенеш кхоачашъяра из могга новкъостал дар лоеш.

Пресс-конференце балха юкъе дакъа лаьцар КПСС обкома члена, республика Министрий Совета председателa хьалхарча заместитела А. М. Слюсарева, Министрий Совета председателa заместитела С. В. Синельникова, КПСС обкома аппарата, парте райкомий, республика Лакхехьарча Совета Президиумеи Министрий Советеи бехктокхамеча болхлоша.

РЕСПУБЛИКА ШКОЛАШ СЪЕЗДА НАКЪАЙОЛХ

Съезда сийна яьржача яхьа юкъеяхай республика школай педагогически коллективаш а. Цар декхар тIаийщад къонача тIехьенна — кастта дукхха миллионаш болча коммунизм хьалъерий отряда юкъебаха безараштa дикагIа хьехен кхетам бален.

Съезда сийна яьржача яхьа юкъе а яха Старо - Щедрински юкъерча школа педагогически коллективо лаьрхIад бераштa дешар хьехарен кхетам баларен боарам лакхбе, керда вахар хьалдеча хьалха латтача шоай даьйн вежарийн когаметта дIаотта безараш шоаш хиларах йола уйла дешархошта дег чу йоссае, берий самоуправлени шерагIа дегIаккхувла, цхьаькха дIа ца къастийташ берригa дешархой шерагa кхоачабе, профориентаце болх тоабе, школа тIехдикача санитарни хьал тIа лелае, школана гоанахьарча территоре тIа гаьнаш - зизаш догIа, кхьдараш де.

Дешара процессера керттера фигура хьехархо ва. Цун знанеех, эрудицех, из идейно дог тийша хиларах, дешара толашагIа йола приемаши методаши практически юкъекхахьа ховш халарах тийша я, бухсоццача кхаьчача, дешархой знанеши навыкаши. Цулухьа керттера теркам тIабахийтаб цу школе хьехархочун шийн балха говзал лакхьяра, самообразоване даькъера цун болх тоабара.

Съезда накъаяха кийчлуш йолча Старо - Щедрински юкъерча школа коллективо декхар тIаийцад идейно - политически, патриотически, интернациональни кхетам балара беш бола болх тоабе.

Политинформацеш йолча хана классни кулгалхоша беседаш ю хургйолча съездах, кердача пятилетка йоккхийча планех лаьца, чIоагIа уйла тIайохийт моттигерча «Коминтерн» яхача колхоза карагIдаьннарехи цун планехи йолча материала.

Берий бIарг тIаотт ховача, сийрдача стендашта: «Хьай даьшка хьежжа хила», «Советски Союза Турпалаш», «ВЛКСМ XVI-ча съездо Советски Союза берригача пионерашка даь кхайкарал», XXIV-ча съезда сийна тIаийца комсомольски пионерски декхараш.

Школа дегаонде а хинна дIаэттаи кхаь даькъах латта йIаьхии материал йола краеведчески музей: «Тха колхоз», «Станицан школаи селхане», «ТIема сийле». Школерча краеведчески музея материалех шерра пайда эц урокаш тIа, классе доацача сахьаташка, сборашка.

Къаьстта теркалъе йоагIаш я мехка хиннача езача событешка хетаяь ерригача школа юкъаря мероприятеш. 29 октябре, комсомол хьахиннача дийнахь, бераш долча хьоашалгIа баьхкар: Ф. Д. Медведев—20 шерий комсомолец, П. М. Журба — 40 шерий комсомолец. Цар шоашта дагадоагIараш дийцар школьникашта. Уж ба комсомоле дIачубахараштa комсомольски билеташ дIатийнараш а.

Цу балхах доккха беркат даьлар. Дешара ах шера цхьаккха дешархо дIаваьннавац школера, дисциплина чIоагIа толхаяь цхьаккха моттиг хиннаяц. Цхьалхо йолаши цIенен я школа, классни цIеношка. Бераша кхоачашдаьд шоай металл, макулатура гулъяра декхар, хIаьта шоаш даьккха ахча «Чукотка» яхача операце счета тIа дIачуденнад.

Во латташ гIулакхаш Ножай-Юрта района Зандакъарча юкъерча школе. Из города меттел, райцентра а гаьна я. ХьалхарчаI ах шера дешарах кхетараш 95 процент бар. Дешара эсалагIа волча хIара дешархочоа новкъостал деш хьехархо ва. КПСС XXIV-ча съезда накъайодаш хьехархойи дешархойи коллективо декхар тIаийцад бIарчча школа дерригача хьоккхамашта дикагIа хилийта. Лакхерча классашкарча дешархоша хьехархой кулгалца шоай школьни радиоузел хьаьйй. Редколлеги хержай, дикторaш вIашагIтехаб. ХIара дейна переменаш йолча ханен урошак чаккхъяьнначул тIехьагIен радио чу гIолла хьадувц школерча вахарера кердадараш.

Школе боацаш болх беча хана чIоагIа уйла тIайохийт дешархошта тIема-патриотически кхетам балара. Стенд кийчъяьй школе: «Советски Эскара тIемахой—школе деша баьгIа дешархой», «Отпуске цIаухаш бола салтий—берий беза хьаший». Шоай хьалха хинна новкъостий, мехкахой гIулакх деш болча эскара доакъошца каьхаташ дIа-хьа кхухьийташ бувцам лоаттабу дешархоша. Комсомольски пионерски организацеша шефство лелае лаьрхIад летчика Советски Союза Турпала Жукова каша.

Зандакъарча юкъерча школа комсомольцашта карагIдаьнна пайдана гIулакхаш дукха да. ВIашагIъеллай дешархой производственни бригада. Дукха а дика а къахьег комсомольцаша, кхетамца кулгалду пионерски организаце балха.

Школе хьадаьд «Нохч-ГIалгIайчен Социалистически Къахьегама Турпал» яха альбом. Юрта истори яздеш латт. Школа дешархой низаща гулъяьй 9 тонн металлолом, 1500 килограмм макулатура, юртара хьаст тоабаьб, 24 балка моттиг йолаш мастерской хьалъяьй, 80 дешархочоа моттиг йола классни ши цIа хьалдеча хьинаре дакъа лоацаш хиннад бераш. Март бетта каникулаш йолча хана школа коа а юрта а дIайогIаргья 21 эзар совгIа къона гаьнаш, хIаьта Зандакъарча Ножай-Юрта бодача наькъайистошца хIанале а дIаегIай 15 эзар га.

Укх шера 11 марта съезда сийна тIаийца хинна Социалистически декхараш педагогически коллективаша кхоачаш мишта даьд дувцаш йолча республика школай дукхача кулгалхой отчеташка ладийгIар просвещене министерстве. Цо хьахьекхар, педагогически коллективаша шоай декхараш нийса кхетадаь хилар, шоашта тIадиллача гIулакхах уж чIоагIа бехктокхам хеташ хилар.

В. ГИТЕЛЬЗОН,
Нохч - ГIалгIай АССР просвещене Министерства вокхагIвола инспектор.

Нохч - ГIалгIайчен гIишлошъеча управлене СМУ - 4 къаьстта дика къахьегаш я укх шера Королевский Александр Петрович керте латта комплексни бригада. Цар хIанз Грозне хьалду искусства болхлошта 80 квартира йола цIа. Укх шера йиълагIча квартале хьалдаь дала дезаш да из. ХIанзлехьа цIа хьалдоттара балхаш 85 процент чакхдаьннад цига. ДIадоладеннад кхыдола балхаш а. Шоай смени нормаш 130 — 140 процент кхоачашъю каменщика С. С. Гриневске, плотника С. И. Симонова, кхычар.

СУРТА ТIА: болх беш ва плотник С. Симонов. И. Плиева сурт.

РЕСПУБЛИКАНСКИ СЕМИНАР

КПСС обкома политически дешара ШагIа республикански семинар хилар парте горкомий райкомий партийни дешара кабинетий заведующеша, комсомольски болхлоша, политинформаторий районни методически советий председателаша, лектораша, международникаша, арахьарча политика дешашта болча политинформатораша дакъа а лоацаш.

Идеологически болхлошта «СССР дунен халкъашта юкъерча гIулакхех» лаьца лекци йийшар РСФСР «Знание» яхача общества лектора И. Н. Минакова. 1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабарах йолча КПСС XXIV-ча съезда Директивай проектахи нислагIча пятилетке республика дегIаяра перспективаехи дийцар семинаре дакъа лаьцараштa Грозненски мехкдаьтта института вокхагIволча преподавателa В. А. Коптова.

В. ТАМБОВЦЕВ.

ФЕ, КАДАЙ НАХ

Берригa а ши машина мара яц Наьсарен районерча «Скорая помощь» станце бахача кхозткъей итт эзар болча наха эшшача оарцагIухаш. Цо хьахьокх цу машинашца болх бeча лорий, шоферий белаж тIа латта «мухь» мел беза ба. КIезигагIа яле 4 машина езар иззал йолча районе бахача наьха хьашташ кхоачашде.

Транспорт къе яле а наха доагIана тайпара гIулакх дIакхачийта гIерт уж хьинар дола нах.

Машина ехача, шийна цхьа доккха халхетар хилча санна, хьовз «Скори помоща» тIа болх бу вокхагIвола шофер Богатырев Мухарбик. Кхыча машина тIа валре-м сайна оатхал хьаяллалца Iома ховргварий со. ХIаьта ер дIаоттае йиш йолаш мичай. ХIанз со латташ а цхьанахьа вайга хьежаш хала унахо вий а хьанна хов, аьле эша оатхал ше лох цо. Иштта сагота хила, сагах дог лаза Iомабеннаб тха водителаш а. Тхо лораш санна уж а боал наха накъа, аьлча вIалла харц а хургдац. Шийн хаинахьа цар унахочоа дIа тIа ца кхоачадича фу новкъостал хургдар тхачох? ХIаьта а лораш могабеш дIайха дош оалача хана уж дукхагIа йолча хана бицлу.

Массехк шу хьалха Iалаьмате дукха дувцар «Скори помоща» кхоачамбовцараш. Дукха дар уж. Лораш кадай бац, дарба дика дац, хьебахка чIоагIа гоалу, яхаш леткъар нах. ХIанз а яц «Скори помощь» уж гIалаташ доацаш, бакъда хьалха хинначоа юхе йоккхий эргалонаш хиний цун балха юкъе. Дикача помещенеш чу улл из, мединструментаца, препараташца Iалащъяьй.

ХIаьта а керттера дар да из болх хIанз беш бола лораш дийша, опыт йолаш, шоай професси езаенна хилар. Наьсархошта дика йовз «Скори помощера» безаме йоI фельдшер Мациева Тамара. Цхьайолча хана ди-бийса доакх цо бIарг вIашта ца буллаш, ца хаддаш унахошта оарцагI ухаш. Бакъда ше яхача фусамдаьшка дIахайтац цо ше кIаьдъеннилга, наб ейналга, дегIа холо хиннилга. Ше цу цхьан цIагIа мара ца яхача санна шийн декхар кхоачашда отт Тамара. Мелла ше кIаьдъенна яле а хоза дош корадоагIа цунна (дош а да шийн тайпара молхаш), чийса диагноз оттаю, унахо сиха аттача воакх. Сихха новкъостал а даь из цIагIа вита мегаргва, е минот ца йоаеш больнице кхачийта веза а хов Тамарийна. Из лоархIаме хIама да, хIана аьлча цIаьхха дикагI а хиле «Скори помощь» дIаяха дукха ха ялалехьа юха наха оарц доахаргдолча дIатIакхачийта йиш яц гIулакх. Тамарах из гIалат даьннадац тхо долча балха ечахьа.

Мекъа, мела саг мегаргвац «Скори помоще» болх бе. Фийла барел тIех фийла, кадай барел тIех кадай, хила беза уж. Цу тIа профессиональни говзал лакха йолаш хила а беза. Больнице, шортта кхоачам болча, саббаре оттаеш йола диагнози, укхаза, дIатIакхаьччача миноташка оттаеш йола диагнози цаI яц. Массаьхк минота ялалехьа ха деза унахочоа, малагI лазар да, из юхатохаргдар, малагIа молха, малагIа маха ба. ЦIи яьннача мо мара уйлаш еш латта йиш йоаца моттигаш я тхо ухараш.

«Скори помоща» ритмично болх бара, шийн хаинахьа унахочоа из тIакхера «урхаш» бе йохкаш цхьаькха саг а ва. Из я тха диспетчер, йоккхагIа йола сестра Богатырева Радимхан. ЧIоагIа лоархIаме хIама да телефонаца хьадеча къамаьлах унахо фу хьал долаш ва хар а. Радимхана адреси унахочун цIии дIа а язйийя Iойиллац телефона трубка. Дух тIа йоал из, лазара белгалонаш хьаювцийт. Фу пайда лу цу гIулакхо?

ХалагIа вола унахо вита а вите, кIеззига сабар дича а хIама доацаш вола унахо волча яхийтац «Скори помощь». Радимхан цIаккха а гIалатъяьннаяц цу деша. Дика лор, дика машиний дирежер я из.

Атта болх бац цун бар. Минота телефона тIара яла йиш яц, хIаьта хьа ца йоагIаш кIеззига машина тIехьаяьлча са даъа деза. Геттара хала вола унахо дага а воаллаш машинаца бахараштa мича хов Радимханага селла сагота сигнал кхаьчайий. Цу тIа юкъ-юкъе эздел доаца нах а нийслу. Чура а баьле телефонаца яппараш ю цар цхьаккха бахьан доацаш. ХIаьта а Радимхан сатоха ховш е, цу саннарча наха дог дохадаьдар, аьнна шийн болх нийса дIахьоргболаш а я.

Халахетар, хинна цатоам лорий декхара юстар хила беза. Закон да из.

Берригача советски наха санна тхона а да партийни съезд гарга гIерта денош къахьегамах диза. Тхоай новкъостал дIа ца кхоачийташ цаI унахо ца вита, къахьегама вахте латтача наьха унахцIено лорае из чулоацам болаш да оаха цун сийна тIаийца социалистически декхараш. Уж кхоачашдара цхьаккха новкъарле а хулийтаргьяц.

Б. БЕКБОТОВ,
Наьсарерча «Скори помоща» керттера лор.

Итт шу да Шайпова Кхокха Грозненски района «Ермоловский» совхоза коа тIара оалхазараш леладеча ферме болх бе йолаенна. Ше болх бе йолаеннача хьалхарча дийнахь денз кердачунна тIаккхуваш, пайдане дар балха юкъе дахьа гIерташ хьайоагIа из.

Совхоза берригача къахьегамхоша санна Ленина юбилея сийна лакха декхараш тIа а ийца къахьегаш хиннай Кхокха. Цо дош деннадар хIара нана котама тIехьара 170 фуъ гулде, план 140 йолча. ХIаьта цо гулдир хIара нана котама тIеххьара 175 фуъ. Иштта толамаш дахарагIа Ленински юбилейни медаль еннай Кхокхийна. ХIаьта хIанз пятилетка хьалхарча шера керда декхараш тIа а ийца къахьегаш я из. Сийленца накъаяха лерхI цо парте XXIV съезда.

Я. ЦУЕВ.

КОЛХОЗАШ МИШТА ВIАШАГIЪЕХКАШ ХИННАЙ

Россе къулбехьа колхозаш мишта еш хиннай. Цу хаттара жоп лу Ростовски мохк бовзара музее хьайийллача «Ленински кооперативни план котъялар» яхача выставка. «Иштта хиннад» яхача разделе юхахьагойт коллхозаш ю ха тIаккхоаччаш хинна юкъ. ДIаяхача ханара документма хиллара хьагойташ да цхьанахархочун дезала фотосурт. Сурта тIа гуш да беха вIашкабахача гIирса юкхе гIайтIане даха дагIача даьна - нанна гонахьа кхотаденна хьаьрча дагIа бераш. Цар йовхвамех гуш да уж дуненах дог диллан кIалбисан хилар. Фотосурта кIал даь ер йоззув да: «Говрг еннай, къаьна цIалг чухаьрцад. ХIанз фу дергдола?».

Жоп да выставка «Ленински кооперативни план» яхача разделе. Укхаза яздаь да лаьттанцара балхаш юкъара дарга довланза дарг ца хилара хьакъехьа В. И. Ленина дийцараш, хьахьокхаш да Россе юкъара боахамаш даккара хьакъехьарча эггара хьалхарча документий фотокопеш. Цу документашта юкъе я халкъа боахама коммунаш яхкарга дахийта 10 миллион сом хьожаларахи юхалург царна паччахьалкхен ахчаш теларахи йола къонача Советски Республика Халкъа Комиссарий Совета решени.

Выставка дувц В. И. Ленин дийна волча хана яьча эггара хьалхарча коммунайи паччахьалкхен боахамийи хьакъехьардар. КIеанга ба 1920 шеррехьа а хьалха хиннача Къилбаседа - Кавказски крае 319 юкъара боахам хиннилга ховш бола нах. Массаьахьа а коллективизаци ялехьа дуккха а ха хьалха укхазара Юкъмоттигерча Россе пхьа ахархой группа — лаьттанцара балхаш цхьана дара хьакъехьа йола шоай опыт дIайовзийта. Социалистически лаьтта леладара школа хинна дIаэттай Сальски шаьрача аренашка йилла «Гигант» яха ялатий совхоз. Цига хинна вахав мехка тайп - тайпарча районашкара 55 ахархо единоличник.

Тахан Ростовски областе я юрта боахам лелабара лаьттан 8 миллион гектар а йолаш йола 325 колхози 246 совхози. ДIадахача пхе шера чухьа паччахьалкхенгара цу боахамашка дIакхаьчай 20 эзар гаргга трактор, ялат чуийду 17 эзар комбайн, пхи эзар совгIа автомобиль, кхы техника. ДIадахача шера Дона лаьтта леладераша паччахьалкхенга дехкад пхи миллион - тонн совгIа ялат. Юкъера лаьрхIача хьувкъамах йокъал уттача зона хьалашка хIара гектара тIара 21 центнер ялат хиннад.

Выставке бIаргаго йиш я Ростовски областа юрта боахам дIахо дегIа мишта ухаргба. Кердача пятилетке юккъера лаьрхIача шера чуйдегдола дерригa ялат 32 процент алсамдоаккхилга белгалдаьд, шурен дулхи доаккхилга — 25-и 35-и процент, фуаш — 1,5-зза. Къаьст - къаьстача районаша юккъера лаьрхIа бола хьувкъам гектара тIара 40 центнерга кхоачаш алсамбоаккхилга лаьрхIад.

Петр ЯЩЕНКО.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

САГА ДУХЬА

ПРАГА, 20 март. (ТАСС). КПСС XXIV-ча съезда сийна лелаю яхь шерра яржаро, съезд гаргакхоачаш советски наьха къахьегама хьинар боарам боацаш чIоагIа айдаларо дог тешаду, кердача, нислагIча пхе шера плана заданеш, ерригa хьалхагIа дIаяхараш а санна ,Советски Союзе толаме кхоачашъергхиларах, язду «Праце» яхача газета гаргакхоачаш латтача КПСС XXIV-ча съезда хетаяьча статья тIа.

Статья тIа ма ярра ювц Директивай проекта цифраш, цу хинна белгалдоаккх цукхагIча даькъе общественни потребление фондаш дегIаккхувларгйолаш хилар.

КПСС XXIV-ча съездо ювцаргйолаши чIоагIъергйолаши йола экономика дIахо дегIайоалаяра йоккха программа, язду газета статья чакхйоаллаш, коммунистически общество хьалъаш доаллача советски халкъа хьал-торо лакхъяра тIаерзаяь я.

ВАРШАВЕ БАХАЧА НАЬХА ДУКХАЛ

ВАРШАВА, 20 март. (ТАСС). Соахк декабрь бетта ПНР-е яьча бахача наьха ерригъюкъарча переписа даннегIа, Варшаве вах 1308 эзар саг, вешта аьлча мехка бахача берригача нахах 4 процент гаргга. 1960 шераца нийсйича столицера квартираш 33 процент дукхагIа хиннай.

ДУНЕН ХАЛКЪАШКА ДАЬ КХАЙКАРАЛ

ХАНОЙ, 20 март. (ТАСС). Американски империализма агрессеэна духьаларча къовсама Вьетнамски денца дувзаденна гуччахьарча письмоца дунен халкъашка кхайкарал даьд Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронта ЦК Президиума председатела Нгуен Хьу Тхо.

Письмо тIа тIахьехам бу Индокитай халкъий къовсам чIоагIагIа хьаллацара а ВIашагIкхийттача Штаташа, вьетнамски халкъага шийн гIулакхаш ше къестаде йиш хургйолаш агрессивни тIом соцабелга, шоай бIуи сателлитий бIуи Къулбехьен Вьетнамера сов чехка, кхы духьале ца еш Iоъараболаккхилга хьадехара а.

Кхерамеча наькъагIа

ВАШИНГТОН, 20 март. ТАСС-а корреспондента В. Чернышева хоам бу: оборона гIулакхашта хьахецача ахчан дешашта йолча викалий палата подкомиссе заседане 1972 — 76 шерашкара Пентагона политика йовзийташ къамаьл дир США оборона министра замэстителa Д. Паккарда. Кепатеха араяьккхача Паккарда заявлене тIара хьагучох, цу политика керттера белгалонаш хургья герза кердагIа дола тайпаш дукхагIа хьа а деш герз кхы а чIоагIагIа Iоадар, тIема бюджет дIахо йоккха яр, Пентагона административни аппарат эргаьккха тоаяр.

Паккарда, ше къамаьл деш, конгрессменашта дIадовзийтар» «реалистически юхакъувлара» стратеги «70 шерашкарча США тIема политика юкъмоттигера гIулакх» чакхдаккхара Пентагоно даханза даргдоацаш лаьрхIа» «цхьадола специфически гIанаш». «Реалистически юхакъувлара» термин хьалхаяьккхай, хьалхагIа хоам баь хиннача тайдара, тIема гIулакхашта дикка дукхагIа ахча дIахеца оттадаьча, хьатIадоагIача финансови шерарча Пентагона бюджета хьакъехьа оборона министра Лэйрда дукха ха йоаццаш конгрессе дIачуеннача доклада тIа.

Герз кхы тIа а чIоагIа алсамдаккха дагахьа Пентагоно лерхIараш бахказа даха гIерташ «коммунистически кхерама» хьакъехьа милитаристски гIулакхашта хьахецаш дола, ахча конгрессе гIолла чакхдаккха безам хиннача хана США военщина массаза а пайда эцаш дола даьсса хабар дийцар Паккарда.

ЙОККХА СОБЫТИ

СТОКГОЛЬМ, 20 март. (ТАСС). Кастта хургйолча КПСС съезда лоархIам алхха Советски Союза доазонел чухьа биса Iац, язду «Норшенсфламман» яхача шведски газета.

1971 — 1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йолча КПСС XXIV-ча съезда Директивай проекта хьакъехьара дукхха статьяш кепа а тохаш, газета белгалдоаккх, «Директиваш боккха дунен халкъашта юкъера лоархIам болаш хилар».

ДIаяхача пятилетке Советски Союзо айдаь керттера экономически хьокхамаш дагар а деш, «Норшенсфламмано» белгалдоаккх советски халкъа экономически культурни боарам дикка лакхбаь хилар. Кердача пхе шера план кхоачашъяро, боахк дIахо газета, советски наьха вахара боарам кхы тIа а лакхбергба. Геттара дика кхеталеш да, керда план миллионаш болча наха Iалаьмате йоккхача энтузиазмаца тIаийца хилар, белгалдоаккх «Норшенсфламмано».

А. ДЭВИСА ГАДОАККХАШ

Дерригача дунен тIа шерра дIабаржаш латт американски коммунистка, негрий граждански бокъонашта тIехьарча къовсамхочун Анджела Дэвиса гадаккхара болам. Дэвиса кхела саготтадеш йолча прогрессивни общественносто хьинаре къовсам лоаттабу из мукъахецийтар духьа.

США тайп - тайпарча городашка Анджела Дэвиса гадаккхара вIашагIъехкача моттигерча комитетий инициативагIа дукххача наьха собранеш митингаши хул. Цу тайпарча митингех цаI хилар Майаме, штат Флорида. Цига къамаьл даьча вовзаш волча адвоката Джон Абта белгалдаьккхар американски халкъа башха - дикача йоIа тIабилла бехк цхьаккха бахьан доацаш хилар.

«Анджела Дэвиса гадаккхар», — йоах «Дейли уорлд» яхача американски коммунистий газета ,из берригa Iаьржа цIока дола американцаш репрессэех лорабар да. Коммунист хилара йолча бокъон гадаккхар да из.

Анджела Дэвис суда кIалхаръяккхара дунен халкъашта юкъера солидарноста болам кхы а шерагIа боаржабанза баргбац, язду «Ди вархайт» яхача малхбузенберлински газета. Негритянски халкъа къонахчал долча патриоткана, философе профессора, США Компарте члена американски правосуде Iазап тIаоттадаьд цун цIеканх бос а прогрессивни политически уйлаш а бахьан долаш. Кийчлеш латтача Iазапо лерхIар — негрий граждански бокъонашта тIехьара гIоръяьнна къовсамхо юстара йоаккхилга.

Американски патриотка къовсамцара шийн солидарность хьа а кхайкаеш. Швеце социал-демократически парте Лундерча организаце протест дIахьийнай цунна бокъо йоаца суд яра духьала. ХIара шера хулча цу организаце конференце тIаийцача заявлене тIа йоах, Никсона администраци США-ра политически аппозиции американски общестерча бокъонна демократена тIехьалатта прогрессивни низаши дIадаха лерхIача гIулакхех цхьа дакъа лархIа доагIа цу судебни процессах.

(ТАСС).

Ирландски Республика къахьегамхоша сацийтац алапи лакхдайтари къахьегама хьалаш тоадайтари духьа шоаш лоаттабу къовсам.

СУРТА ТIА: Дублинерча «Бриттэн» яхача фирма заводашкарча забастовка еш болча автомобилашъерий демонстраци.

Ю. Устименко сурт. ТАСС фотохроника.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллей Грознеи лоадамбоаццаш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш малхбоалехьара гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 13—18, Грозне 15—17 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. 24 мартера 27 марте кхаччалца кIезиг-дукха морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, Iуйрийна цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, къулба-малхбоалехьара гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 3 градус йIовхали 1 градус шелали, дейошка 12—17 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Хьажа, ладувгIа

23 марта

ТЕЛЕВИДЕНИ:

17.20 — Дешархой искуствай фестиваль. Номер 6.гIа йолча школера трансляци. 18.00 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай, эрсий меттала). 18.20 — КПСС 24-ча съезда накъадолхаш. БIаьстан ялташ дIаде кийча да. (нохчий меттала) 18.35— Киножурнал. 18.45 — Оамиев дешара долаиллеш (гIалгIай меттала). 19.05 — Егерь яха документальни фильм. 19.20 — Иллей. хьахара, ашарий нохч.-гIалгIай паччахьалкхен концерт. 20.20 —Шоана бераш. 20.35 — «Къаьнарча маьждиге вIашагIкхетар» яха художественни фильм.

РАДИО:

6.30 — Юрта боахама болхлошта (эрсий меттала). 6.40 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — Грозненский рабочий», Комсомольское племя газетий обзор. 7.28 — Сердало газета обзор. 7.35 — Москва. 8.25 — Передачай программа. 8.32 — Къаьнарчая вайнахьа иллеш яхача циклацара передача. (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Депутатски гIулакхаш (гIалгIай меттала). 16.20 — Социализма мехкашка (нохчий меттала). 16.35 — Кхолленаш йола сигале яха Видзижева пояестацара дакъа» гIалгIай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.15 — Вай индустриальни мохк (эрсий меттала). 17.30 — Керда хоамаш нохчий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.00 — Грозни кердача пятилеткаx. Горсовета председатель заместителя Магомадова выступлени. (нохчий меттала). 18.10 — Юртара вахар (гIалгIай меттала). 18.40 — Москва.

24 марта

ТЕЛЕВИДЕНИ:

18.05 — Съездагара съездага. Телевизионни многосерийный документальни фильм хьалхара серa (1960-гIа шу). 18.55 —Телевизионни кердадараш (нохчий эрсий меттала). 19.15 — Хоамаш реклама. 19.20— Халкъана, халкъа долча берката. Нохч-гIалгIай АССР доазонхой Союза правлене председатела Ахматовой выступлени. 19.30 — Шоана бераш. 19.45 — КПСС 24-ча съезда накъадолхаш. Грозне къахьегамхоша рапорташ лед. 20.45 — Художественни самадеятельноста концерт. 21.55 — Передачай программа. 22.00 — Шайба йолча хоккеях йола дунен чемпионат. Советски Союз — Чехословаки. Швейцарера передача.

РАДИО:

6.30 — Юрта боахама знаней школа (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50— Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — Ленински никъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.25 — Передачай программа. 8.32 — Инструментальни чшараш. 8.45 — Къона тIехье (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 —Сагпосте яха очерк (гIалгIай меттала). 16.20 — Районни керттера клуб яха репортаж (эрсий меттала). 16.35 — Ашараш. 16.50 — Болхлочун сийлечах, (гIалгIай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.15 — Мехка хьама доходи бахархошта кара кхоача доходаш яха беседа: (гIалгIай меттала). 17.30 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 17.45 —Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.00 — КПСС 24-ча съезда накъадолхаш. Коммуниста масала низ (эрсий меттала). 18.10 — Къахьегама да фестедаьннначул тIехьагIара концерт. 18.40 — Москва.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3.44.96: редактора зам.—3.39-11; бехктокхама секретарa — 3.34.38; партийни вахарея, культурая, промышленностея отделий — 3.42.30; юрта боахама отдела — 3-42.28; письмой отделен бухгалтерея — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3.44.96; зам. редактора — 3.39-11; ответственного секретаря — 3.34.38; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 3.42.30; отдела сельского хозяйства—3.42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05067. Заказ № 3087.